ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 220 (11205) | 1966 оной сентябриин 17, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР ТУШААГДАНА

КАБАНСК. (телефоноор абтаба). Аймагаймнай совхозууд гүрэндэ таряа худалдаха жэлэйнгээ түсэбые сентябриин 14-дэ дүүргэбэ. Энэ үедэ хамта түсэбэй ёһоор 7500 центнерэй орондо 7606 центнер орооһо таряан гүрэндэ тушаагдаа. Илангаяа Байгалай болон Кабанскын совхозуудта ажалынь эмхитэй. Кабанскынхид түсэбөө хоёрһоо үлүү дахин дүүргэнхэй.

Мүнөө үедэ аймагаймнай ажахынууд арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, шэнэ ургасаһаа түсэбһөө гадуур 10 мянган центнер таряа гүрэнэйнгөө амбаарта оруулхаар шиидэбэ.

В. ТИТОВ,
КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь.
М. ПОПОВ,
аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ.
А. ДАНЬКО,
үйлэдбэриин управлениин начальник.
Г. СИЗЫХ,
ВЛКСМ-эй райкомой секретарь.

РЕПОРТАЖ

ТАРЯАНАЙ ДОЛГИН

ЗЭДЭ БОРЬЕОГОЙ ЭЛДИН ТАЛА. Эндэ полевой стануудаар ябахада, зондо уряа гаргаһан лозунгнууд аржына. Борьёогой совхоздо ерэхэдэмнай: «Эхэ орондоо 22500 центнер таряа тушааяа!» гэһэн уряа намилзан байгаа. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид «4 мянган центнер таряа гүрэндэ худалдахабди» гэһэн уряалготой...

Анхан таряа хуряалгын эхилхэеэ байхада, зэдынхидые түсэб уялгануудаа имэ амарханаар дүүргэжэрхихэнь гэжэ хэн мэдэбэ, ойлгобо гээшэб! Түрүүн ороо-һо тарянай тоогууд дээрэ адхараад байхань гайхалтай һэн. Гектарһаа 10 центнер абтахаар хүлеэгдэһэн байгаа. Харин 14—16... Теэд имэ болоходонь, анхаанайнь хадагдаһан лозунгнууд хуушаржа гаалаа ха юм. Хуряалгын хэдэн үдэр үнгэрхэдэ, түрүү ажахынууд жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэрхибэ. Хойноһоонь аймагай бүхы ажахынууд шалгараа. Мүнөө болоод байхада, нөөхи уряа лозунгнуудайнь оронда, ондоо тоонууд зурагданхай. **Гүрэндөө 200.000 центнер!** Имэл дайшалхы уряа таряашадай дунда мүнөө таранхай.

Энэнь бэелүүлэгдэхээр байна гү? Үгэ хуряжал байһан хадаа зэдынхид бэелүүлхэл байха. Таряашадай дунда мүрысөөн улам үргэдэһөөр. Дэлисэнь улам ехэ болонхой. Далай мэтэ долгилон байһан хуряалгын энэ ехэ ажалай эхиндэ XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз шалгарна. Гүрэндэ таряа худалдалгаар жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ тус ажахын гэшүүд хэлсэбэ. Теэд энэнь хэндэшье гайхалгүй даа. Шэбээ нютагайхид анхаанай мүрысөөе толгойлжо ябана. Хуряалга эхилжэ, хэдэн үдэрэй үнгэрөөд байхада, колхозой түрүүлэгшэ Михаил Поликарпович Кавелин жэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн тухайгаа элидхээ һэн. Аймаг соогоо түрүүн гараа.

Тэдэнэй амжалта хэндэшье мэдээжэ. Артелиин механизаторнууд ажалаа бүтээсэтэйгөөр эмхидхэнэ. Үргэн таряалангыень эсхэжэ ябаһан булад «хүлэгүүдынь» найдамтай хүнүүдэй гарта! Машина, техника бүтээсэтэйгөөр ашаглагдадаг. Хүн бүхэн халаанайнгаа даалгабарие дүүргэхын түлөө оролдоно. Энээнэй хажуугаар тоогууд дээрэхи ажал эмхитэй. Гүрэндэ таряа тушаалта һаадгүйгөөр ябуулагдаа.

Ажалай халуун хаһа имэл ха юм. Ондоо тээгүүршье ябахада, мүрысөөнэй сог зали бадаржал байгша. Борьёогой элдин талаһаа эхилээд, Ториин совхоз хүрэтэр хэды ехэ ажал хэгдэнэб. Ажахы бүхэн түсэбөө дүүргээд, гүрэндөө үшөө ехэ таряа худалдахые оролдоно.

...Сентябриин 14. Энэ үдэр мартагдахагүй. XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд гүрэнэйнгөө түсэб-захилые дүрбэ дахин үлүүлхэнь. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хоёр хахад, Борьёогой совхоз 3,5 түсэб дүүргэхэнь... Тиигээд бүхы дээрэнь тоолоһ гаргахада, зэдынхид 200 мянган центнер орооһо гүрэндөө тушаажа, аймагаа суу солодо гаргаха гэһэн уялга абаба.

Мүнөө жэлэй шэнэ ургасаһаа аргагүй ехэ таряан гүрэндэ тушаагдахань ха юм. Энээндэ ямаршье алдуу байхагүй. Колхоз, совхозууд гүрэнэйнгөө амбаарые алтан шаргал шэниисээр халяалсажа, ажахыдаа олзо доход горитой оруулха болоно. Түсэбһөө гадуур худалдагдаһан таряан ямар үнэтэй байнаб! Энэнь ажахынуудай экономикые хүгжөөнэ, зоной ажаһуудалые баян дэлгэр болгоно.

Эдэ бүгэдэ тухайгаа колхоз, совхозуудайшье хүтэлбэрилэгшэд сугларжа хөөрэлдөө юм. Гүрэнэй түсэб-захил дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гээшэмнай ажалшадай хүндэтэй хэрэг ха юм даа. Зэдынхид түрүүшынгээ ехэ дабаае дабаад, һанаагаа амарнагүй. Шэнэ табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ ямар амжалта туйлаха, юу хэхэ тухайгаа мүнөөнһөө хөөрэлдэжэ захаланхай. Удаадахи жэлдэ орооһо тарянай баян ургаса абахын тулада һайн үрэһэ хүрэнгэ хэрэгтэй. Поли дээрэһээ һолоомо суглуулагдаха, намарай паар хахалагдаха ёһотой. Энэ хүдэлмэридэ шалгаржа байһан ажахынуудшье олон. Энэ талаар аймаг соогоо суурхажа байһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд һайн жэшээ харуулна. Баян ургасаяа хуряажа байхынгаа хажуугаар полинууд дээрэхи һолоомоёо таталсажа, намарай паар хахалалгада оронхой. Хараалһан түсэбөө 60 процент бэелүүлээ. Ерэхэ жэлдэ баян ургаса туйлахын хойноһоо эдэнэр мүнөөнһөө тэмсэнэ. Оёорой совхоздо ажалынь баһал һайн. Тиигэбэшье, амжалтын хажуугаар хэлэгдэхээр дутагдалнуудшье бии. Мүнөө үедэ аймагай колхоз, совхозуудта 27980 гектар намарай паар хахалагдахын орондо, 5 мянга гаранийнь хахалагдаа. Энэ хүдэлмэридэ Борьёогой, «Октябрьский» совхозууд, Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхоз һаянайл ороод байна. Тиихэдэ «Мир», «Коммунизм» колхозуудта ерэхэ жэлэй ургасын түлөө үшөөл багаар анхарагдана.

Мүнөө юу хэлэлтэйб? Зэдын таряашад энэ жэлдэ амжалта туйлаа. Орооһо тарянай баян ургаса ургуулжа, гүрэндөө ехээр бэлэглэнэ. Эхэ ороноймнай амбаарта Зэдын 200 мянган центнер таряан орохонь. Энээнтэйнь дашарамдан, ехэ амжалта туйлахыень хүсэе. Ерэхэ жэлдэ элдин таладанъ арбай таряан үшөө үндэрөөр долгилог.

«Баян ургасын шэнжэ намарһаа үзэгдэдэг» гэлсэгшэ. Тиимэл даа. Зэдын колхоз, совхозууд ажалаа эмхитэйгээр ябуулжа, һаяар угтагдахаяа байһан хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна һайндэрые бэлэгтэй, хэшэгтэйгээр угтахань ха юм.

В. ХАРАХИНОВ,
манай тусхай корр.

Сентябриин 15-най мэдээн.

НОБШОРЬОН ЗАНДАА

Саянай совхозой зарим отделенинүүдтэ ургаса хуряалга аали нобшоор ябуулагдана. Жэшээнь, Жэмһэгэй отделениин полевой станда ерэхэдэмнай хүн зон олон байба.

— Оройдоо 90 гектарта улаан таряа унагаагаабди, энэмнай тон бага гээшэл даа. 1260 гектар орооһо таряагаа хэзээ сабшажа дүүргэхэ бэлэйбди,—гэжэ тракторна бригадын бригадир Дамба Вандеев һанаата болоно.

Наранай гаража, зохид һайн удэрэй боложо байхада отделениин комбайнууд олоороо миил зогсоно. Юуб гэхэдэ, эндэхи механизаторнууд комбайн, тракторнуудаа муугаар заһабарилһан, тиимэһээ эдэ машинанууд хододоо эбдэрнэ. Жэшээнь, сентябриин 11-дэ зургаан комбайнһаа оройдоо нэгэниинь хүдэлөө.

Гэбэшье зарим нэгэ агрономууд амяарлан хуряаха участогуудые тодорхойлоодүй байһаар.

Улаан-Горхоной полевой стан дээрэ ерэхэдэ, харуулан ойлгуулха хэрэгсэлнүүд байхагүй. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые харуулха самбар үгы, газетэ, журналнуудшье тэндэ харагданагүй. Имэ муу полевой стантай механизаторнууд сүлөө сагаа һайнаар үнгэргэхэ аргагүйдэнэ.

Жэмһэгэй отделенидэ намарай паар муугаар хахалагдана. Зургаан гусеничнэ тракторһаа арай гэжэ хоёрынь һүниндөө газар хахална. Нүгөө дүрбэниинь һүниндөө миин байна. 970 гектарта паар хахалха түсэбтэй аад, эндэхи отделени оройдоо 150 га хахалһан байха юм.

Хура бороогүй һайн үдэрнүүдэй болоһон сагые һайса хэрэглэжэ, таряа хуряалгаа түргэдхэхэ болоно. Энээн тухай Саянай совхозой механизаторнууд һайса ойлгохо ушартай.

Б. ШИРЕТОРОВ.
Түнхэн.

ҮДӨӨРЭЙХИДЭЙ ҺАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

— Эрхим таряагаа үрэһэндөө хаанабди,—гэжэ Калининай нэрэмжэтэ колхозой тоогые даагша И. Е. Малых аржагар шара шэниисэ альган дээрээ абажа хаража. Нээрээшье энэ жэлэй ургаса яһала һайн.

САЯНТЫН НАМАРАЙ БЭЛЭГ

Калининай нэрэмжэтэ колхоз үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргээ. Эхэ оронойамбаарта түсэбһөө гадуур хэдэн зуун центнер таряан оробо. Үрэһэнэй таряан хуряагдажа захалба. Малдаа садхалан, дулаан үбэлжэлгэ бэлдэхые оролдоно.

АЛТАН НАМАР баян бэлэгтэйгээр ерэбэ. Сабшалан дээрэ зохидхоноор жэрытэр табижархиһан, хүреэлжэрхиһэн һүринүүд харагдана. Тойроод олон һүрэг мал бэлшэнэ. Цементээр ханалагдаһан траншейнүүд соо хэдэн мянган тонно силос дарагданхай. Таряалан дээрэ бүришье хүлгөөтэй. Үүрэй сайхаһаа эхилээд үдэшын харанхы болотор эндэ трактор, комбайнай хүнхинөөн таһарнагүй.

Сентябриин түрүүшын 10 хоногто эндэхи колхознигууд гүрэндэ таряа худалдаха гүрэнэй түсэб-захил, социалис, уялгаяа дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ. Бэлэдхэлэй пунктда 7400 центнер шэлэгдэмэл шэниисэ тушаагдаа.

— Гүрэндэ таряа тушаалга үргэлжэлһөөр, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Михаил Гаврилович Буянов мэдүүлбэ.

Энэ жэлэй ургасаар бодоходо, тус колхоз хараалһанһаа нилээд дээгүүр орооһо таряа хуряажа абахаар байна.

— Түсэбэй ёһоор гектарай 11 центнер шэниисэ хуряаха байбал, байгша ондо тэрэнээ 12 центнертэ хүргэхөөр байнабди,—гэжэ колхозой 3-дахи отделениие эрхилэгшэ Семен Фомич Заиграев хэлэбэ. Минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэһэн зарим газарһаа гектарай 15—20 центнер шэниисэ хуряагдахаар.

Эндэхи колхознигууд шэниисын амта мэдэхэ. Тэдэнэр орооһо таряагаа амбаартаа оруулхадаал һанаагаа амарха зон. Тиимэһээ механизаторнууд сэлмэг үдэр бүхэниие хүсэдөөр хэрэглэхэ гэжэ оролдоно.

САРАТОВКЫН ОТДЕЛЕНИИН таряалан. Полинуудынь үндэр хадын оройгоор, майла ташалангаар сайралдана. Эндэ «талын онгосонуудай» тамархань бэрхэтэй гэжэ һанахаар. Теэд дүршэлтэй бэрхэ механизаторнууд тэдэнээ ямаршье һаадгүйгөөр табилуулна. Үндэр хада өөдэ «С-6» комбайниие нэгэ тракторай даахагүйдэ үшөө нэгэнь туһалхаяа ерэнэ. «СК-3» комбайнуудта бараг тэгшэ полинууд үгтэнэ.

Мүнөө эндэ тарянинь комбайнаар сэхэ хадахаар эдеэшэнхэй. Нэгэ «СК-3» комбайн дээрэ бишыхан улаан туг намилзана. Энэ комбайнай рульда дүршэлтэй механизатор Федор Федотович Казазаев һууна. Тэрэ үнгэрһэн 5 хоногто даабаряа 116 процент дүүргэһэн байна бшуу.

Үглөөнһөө үдэшэ болотор «С-6» комбайнаар ажаллахадаа Евгей Федорович Емельянов 10—15 гектар таряа хуряана.

— Һайнаар хүдэлхэ арга мандагүйсэд бии, гансал хада уула һаад хүргэнэ, — гэжэ тэрэ энеэбхилнэ.

Үнэхөөр хада уулаһаа боложо, тэндэ һүниндөө таряа комбайнаар хадахын аргагүй. Тиимэһээ колхозой правлени, партийна организаци механизаторнуудай үдэртөө һаадгүйгөөр хүдэлхын тула бүхы хэмжээ абаһан байна. Тэдэнэртэ халуун эдеэн поли дээрэнь бэлдэгдэнэ. Тогоошон Олимпиада Павловна Гордеева механизаторнуудые дахаад лэ нэгэ полиһоо нүгөөдэдэнь нүүлсэнэ.

—Тогоошоной лэ байһан газарта манай полевой стан,—гэжэ механизаторнууд хүхилдэнэ.

Нээрээшье поли бүхэндэ байра түхеэрхэ аргагүй. Полинуудынь баганууд, бэе бэеһээ холо.

— Нилээд ехэ сагаа нүүлгэдэ хаянабди,—гэжэ комбайнернууд дураа гутана.

Хэдышье бэрхэшээлнүүдэй тохёолдобол, колхозой механизаторнууд тэрэниие зоримгойгоор дабажа гарана. Хүн бүхэн энэ жэлэйнгээ баян ургаса түргэнөөр, гээлтэгүйгөөр хуряажа абахые оролдоно ха юм.

Мүнөө колхозой түрүү комбайнернууд Федор Казазаев, Евгей Емельянов, Николай Степаненко болон бусад түрүүшын 100 гаран гектар тус бүридөө хуряагаад байнхай. Комбайнуудһаа гараһан таряан тоог дээрэ удаан хэбтэнэгүй, тэрэ дороо сэбэрлэгдэжэ, гүрэндэ тушаагдана. Үдэртөө комбайнһаа таряа зөөһэн, мүн бусад хүдэлмэридэ ябаһан жолоошод һүниндөө таряа тээжэ бэлэдхэлэй пунктда зорино.

Эдэ үдэрнүүдтэ эндэхи комбайнернууд үрэһэнэй таряа хуряажа эхилбэ. 3-дахи отделениин тоог дээрэ түрүүшын хэдэн тонно үрэһэн оробо. Тэрэнь дары сэбэрлэгдэжэ, хушалтатай сарай доро хаатагдана.

— 3500 центнер үрэһэнэй таряа хааха түсэбөө эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэхэбди, — гэжэ ороохоной тоогые даагша Иван Елизарович Малых мэдүүлбэ.

Ерэхэ жэлэй ургаса тушаа анхаралаа табижа байһаниинь намарай паар элдүүрилгэ дээрэшье хаража болохо. Эндэ трактористнууд газараа гүнзэгыгөөр, һайн шанартайгаар элдүүрилнэ.

ЭНЭ КОЛХОЗДО хартаабха ёһотойл хилээмэнһээ өөрэгүй эдеэн гэжэ тоологдохо ёһоороо тоологдоно. Тус колхоз байгша ондо 350 гектарта хартаабха тариһан байна. Мүнөө эндэ ургаса түлэг хуряагдажа байнхай. Хартаабха малтаха, жэжэ томоорнь илгаха хүдэлмэридэ машинанууд хэрэглэгдэнэ. Һүүлэй мэдээгээр эндэ бүхы тарилгын хахадынь хуряагдаад байна. Энэ хүдэлмэридэ нютагай һургуулинуудай һурагшад, Улаан-Үдын түмэр замай техникумэй студентнүүд эдэбхитэйгээр хабаадана.

— Дмитрий Михайлович Бесединэй хүтэлбэрилдэг түмэр замай техникумэй студентнэр хартаабха малтаха, илгаха хүдэлмэридэ һайнаар ажаллана,—гэжэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд магтана.

Студентнүүдэй дундаһаа энэ хүдэлмэридэ Валерий Стадник, Олег Лавренчук, Геннадий Мажуренко болон бусад шалгарна.

Малтагдаһан, илгагдаһан хартаабха тэрэ дороо бэлэдхэлэй пунктда зөөгдэнэ, үрэһэндэ хадагалагдана, жэжэнүүдынь малай тэжээлдэ абаашагдана. Мүнөө энэ колхоз гүрэндөө 2100 гаран центнер хартаабха тушаанхай.

— Үшөө 1000 центнер хартаабха тушаабал түсэбөө дүүргэхэбди, — гэжэ хартаабха илгадаг пунктые даагша Иван Прокопьевич Гордеев баяртайгаар хөөрэнэ.

ҺАЯХАН энэ колхоздо баяртай мэдээсэл хүрэбэ. Мүнөө жэл хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэр тэмдэглэгдэхэ болобо. Түрүүшынгээ энэ һайндэрые артелиин гэшүүд ажалай амжалтаар угтаха гэжэ шиидэбэ. Ниитын адууһа малда үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэгдэнхэй. Түсэбэй ёһоор 11560 центнер үбһэн абтаха байбал, 11614 центнер һүрилэгдэнхэй.

Һайндэр хүрэтэр — октябриин 9 болотор артелиин гэшүүд ороо-һо таряагаа хуряажа дүүргэхэ, үрэһэеэ хааха, намарай паар хахалха түсэбөө бэелүүлхээр шиидээ..

Малшадшье эдэ үдэрнүүдые миин алдангүй, һайндэртөө бэлэгтэйгээр ерэхые хүсэнэ. Мал адуулагшад гүрэндэ тушаагдаха малаа һайнаар таргалуулха, үбэлжэлгын эхилтэр бүхы малаа хүшэ абхуулхые оролдоно. Гүрэндэ һү, мяха худалдаха 9 һарынгаа түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ зорилго тэдэнэр табинхай.

Агитаторнууд, политэмхидхэгшэд һайндэр тухай колхознигуудай дунда хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, социалис мүрысөө эмхидхэнэ. Тиигэжэ Саянтын колхознигуудай түрүүшынгээ һайндэрые эрхим бэлэгтэйгээр угтахань дамжаггүй.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

Григорий Семенович Гордеев 20-ёод жэлэй туршада механизатораар хүдэлжэ ябана. Тэрэнэй дүй дүршэл ехэтэй тракторист байһые нютагайхидынь һайн мэдэхэ ёһотой. Мүнөө механизатор Гордеев намарай паар хахалалгада шалгарна.

Майла, ташалангай хаяагаар «СК-3» түхэлэй комбайн таряа хадана. Тэрэниие Калининай нэрэмжэтэ колхозой эрхим комбайнер Ф. С. Казазаев жолоодоно.

Колхоз ерэхэ жэлэйнгээ ургаса тухай мүнөөнһөө бодомжолжо эхилэнхэй. Тиигэжэ намарай паар яһала дэлисэтэйгээр хахалагдажа байна.

ГАЛТА ТЭМСЭЛ СООГУУР ГВАРДИИН СОЛО МҮНХЭРӨӨ

Совет гвардиин алдарта 25 жэлэй ойдо

СОВЕТ ГВАРДИ! Эдэ үгэнүүд 1941 оной намар, дайнай һүртэ шэрүүн үдэрнүүдтэ түрүүшынхеэ сууряатаһан юм: дайсантай болоһон үсэд шанга тулалдаануудта онсо шалгарһанайнь түлөө сентябриин 18-да СССР-эй Оборонын арадай комиссарай захиралтаар 100-дахи, 127, 153, 161-дэхи стрелково дивизинүүд шэн габьяата гвардиин частьнууд гэһэн солодо хүртэһэн байна. 1941 оной эсэс болотор гвардиин стрелково 9 дивизи бии болоо һэн. М. Катуковой командалдаг танкын бригада баһал гвардиин нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Тингээд 1942 оной хабар гвардиин частьнууд олошороо

Гвардиин алдар нэрэдэ хүртэһэн частьнуудай сэрэгшэдэй габьяа, тэдэнэй баатаршалга тухай гансашье манай арад мэдэдэг бэшэ, харин дайсан мэдэжэ, тэдэнһээ ехэ һүрдэдэг байһан.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Совет Армиин зэргэдэ совет гвардеецүүд түрүү ябажа, хархис дайсадаа түрэл газар дайдаһаа нам Европын арадуудые фаши лалтаһаа сүлөөлөө. Берли рэ Илалтын туг манду

Алдарта совет гвардиин гэдэ манай Буряад ороной бүүд олон байһан. Эдэ «Гвардиин» гэһэн нэрээ габьяатайгаар алдаршуу гүрэн түрынгөө шагналну олон удаа хүртэлсөө юм.

Мүнөө совет Гвардиин жэлэй ойтой дашарамду дайнай үеын шэрүүн тула нуудай дүлэн соогуур гар һан манай зарим гвардееци хэрэгүүд тухай энэ хууда хэлэгдэнэ.

ТҮҮХЫН ДАЙШАЛХЫ хуудаһанһаа

Армиин генерал А. ЕПИШЕВ,
Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой
Главна политическэ управлениин начальник

ЭХЭ ОРОНДОМНАЙ бэрхэтэй сагай тохёолдоһон 1941 ондо, арауүбэргүй зэбсэг үргэлһэн фашис дээрмэшэдэй Москва худар тэгүүлэн дуггашажа байха үедэ, Совет гварди мүндэлөө бэлэй. Хамгаалгын байлдаануудта онсо шалгаржа, шэн зориг, баатар габьяа гаргаһан буудалгын 4 дивизидэ—100-дахи, 127-дохи, 153-дахи, 161-дэхи дивизинүүдтэ—1941 оной сентябриин 18-да гвардейскэ гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоо һэн.

Совет гвардиин мүндэлэлгэ манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ, бүхы гүрэндэмнай тон шухала удхашанартай ябуулга болоһон юм. Энэ хэмжээн солдадууд ба офицернүүдэй зоригые бадаруулгада, Эхэ оронойнгоо алдар солын тула шэнэ шэнэ баатаршалга гаргахаар тэдэниие жагсаан жэгүүртүүлхэ хэрэгтэ туһа дүхэм болоһон байгаа. Командирнууд ба политхүдэлмэрилэгшэд сэрэгшэдые хүмүүжүүлхэ тон һайн арга олоо бэлэй. Гвардидал адли байха гэжэ оролдодог, тэдэниие һажаадаг гвардейскэ нэрэ зэргын түлөө тэмсэн, айхые мэдэнгүй байлдаануудта ородог байһан.

Совет гварди дайшалхы тугуудаа гайхамшаг алдар солоор мүнхэлөө! Жэшээлэн хэлэбэл, буудалгын 100-дахи (хожомынь 1-дэхи гвардейскэ болоһон) дивизи гвардейскэ соединенинүүдэй хүндэтэ списогэй эхи табяа. Граждан дайнай суута баатар Николай Щорсын анха эмхидхэһэн энэ үнинэй дивизиин сэрэгшэд Минск хотые хамгаалһан байлдаануудай үедэ гитлеровецүүдэй 300 шахуу танк ба нилээд олон ябаган сэрэгшэдые үгы хэжэ, онсо шалгарһан юм. 1941 оной августда генерал-майор И. Руссияновай хүтэлбэрилдэг тэрэ дивизи Ельня хотын оршондохи һөөргэдэһэн добтолгодо эдэбхитэйгээр хабаадаһан байха. Дайсан гэдэргээ намнагдаад, манай сэрэгүүд тус хотые эзэлээ һэн.

Гвардеецүүдэй али тухай зоримгойгоор дайлалдадаг байһые нимэ нэгэ жэшээ гэршэлнэ. Дивизиин полкнуудай нэгэн Ельня хото ошохо шоссе харгы шадархи Картино гэжэ тосхониие эзэлхэ даабари абаһан. 9-дэхи ротодонь полкын пропагандист политрук Рамазан Ахмедзянов ябалсаһан юм. Энэ ротын дабшаха замые дайсанай пулемёдой заха зайгүй буудажа байхадань, шэн зоригто политрук хажуудаа хоёр сэрэгшые абаад, ами наһантаяа тэнсүүлэн, дайсанай урдаһаа мүлхижэ оробо. Дайсанай пулемёдой буудажа байбашье, 300 метртэ хүрэтэр ошоод, гранатануудаар шэдэжэ, фашистнуудай пулемёдые үгы хэһэн байгаа.

Дайнай боложо байха үеэр гвардеецүүдэй бүлэдэ шэнэ шэнэ соединенинүүд олоороо нэмэжэл байһан. Иимэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ 1941 оной сентябриин 21-дэ Московско 1-дэхи мотострелково дивизи, сентябриин 26-да—64-дэхи, 107-дохи, 120-дохи буудалгын дивизинүүд хүртөө бэлэй. Тэрэл жэлэй ноябриин 18-да генерал-майор И. Панфиловай толгойлдог 316-дахи буудалгын дивизи гвардеецүүдэй списогто ороо һэн. Суудa гараһан тэрэ дивизи бусад соединенинүүдтэй хамта баатарлигаар жагсан зогсоод, манай ниислэл тээшэ тэгүүлэн добтолһон фашис арьяатадай замыень хаагаа. Эдэ гвардеецүүд хүсөөр булюу гитлеровскэ нохосуудай урдаһаа харан тулалдажа, нэгэ һарын турша соо дайсанай 30 мянган солдат ба офицернүүдые үгы хэһэн, 170 танкыень һамна сохиһон байгаа.

Волоколамск шадархи Дубосеково разъездэ 28 герой-панфиловецүүдай гаргаһан баатаршалгын нэрээр алдаршагша гайхамшаг габьяа олон үетэндэ үльгэр жэшээ боложо, манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй. Политрук Василий Клочков түрүүтэй хэдэхэн баатарнууд ами наһаяа хайрлангүй тулалдан, фашис танкнуудай замые хааһан, өөһэдынгөө зорилгые гвардейскэ ёһоор бэелүүлһэн түүхэтэй.

Олохон авиационно, далайнсэрэгэй частьнууд гвардейскэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. Жэшээлхэдэ, урдын гайхамшаг лётчик И. Нестеревэй командалдаг байһан оролдой армиин авиационно отрядай алдарта гурим заншалые халан абаһан 29-дэхи истребительнэ полк Москвагай оршондохи хэсүү шанга байлдаануудай үеэр гвардейскэ нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй. Энэ полкһоо В. Чкалов, А. Серов, С. Грицевец мэтын алдарта нэшангууд хүмүүжэн гараһан юм. 1-дэхи гвардейскэ истребительнэ полкын алдарта авиаторнууд Москвагай огторгойдо 47 фашис ёлонуудые үхэсэ нюдаран унагааһан, ниислэл хотын оршондо дайсанай сэрэгүүдтэ добтолон хяргаһан байха.

«Красный Крым» гэжэ Хара далайн крейсер Далайн-Сэрэгэй флодой дайшалхы онгосонуудай дундаһаа анха түрүүн гвардейскэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Тэрэнэй экипаж Одессэ ба Севастополиие хамгаалха үедөө, мүн 1941 оной декабрь соо Керчын хахад арал дээрэ десант буулгахадаа габьяа гарган суурхаа. Манай гвардеецүүд һүүлшынгээ амисхаалда хүрэтэр дайшалхы постнуудһаа алхамшье сухарингүй, дайсадые шэн зоригтойгоор үй дэлдэдэг байгаа.

Үһан дорохи совет сэрэгшэд байлдаануудай үедэ нэгэтэ бэшэ онсо шалгарһан. Командирнууд Г. Щедрин, И. Фисанович, И. Травкин, М. Грешилов болон бусадай ударидадаг гвардейскэ онгосонуудай экипажуудайнь гаргаһан баатаршалга олондо мэдээжэ. Гвардейскэ нэрэдэ хүртэһэн «Гремящий» гэжэ эсминец Хойто флодто суднануудые үдэшэхэ даабари дүүргэхэдээ, эрэлхэг зоригой эрхим жэшээ харуулдаг байһан. Советскэ Союзай Герой А. Гуринай ударидадаг тэрэ онгосын экипаж шадамараар дайлалдан, дайсанай 14 самолёдые буудажа унагааһан, 23 самолёдыень һандааһан байха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай шиидхэхы үедэ совет гвардеецүүд Баринцово далайһаа Хара далай хүрэтэрхи бүхы фронтнууд дээрэ дайсадые һамна сохидог байгаа. Эдэнэр гол мүрэнүүдые түрүүлэн гаталдаг, хото городууд худар добтолон ородог, дайсанай бэхилэлгые бута зада сохидог байгаа. Тэдэнэй олонхинь Советскэ Союзай Геройнууд болонхой. Фашистнуудай эшээн болоһон Берлин худар хамагһаа түрүүлжэ гвардеецүүдэй ороһониинь онсо удхатай. Мүн лэ гвардейскэ частиин хүмүүжүүлһэн Михаил Егоров, Мелитон Кантария Илалтын тугые рейхстаг дээрэ хиисхээ бэлэй.

Дайнай бүхы үе соо юрын сэрэгэй 11, танкова 6 арминуудта, буудалгын 40, морин сэрэгэй 7, танкова 20, оньһожоруулагдамал 9, авиационно 28 корпусуудта, буудалгын 148, морито сэрэгэй 20 дивизинүүдтэ, артиллерийскэ 6, миномётно 7, артиллерийско-зенитнэ 6, авиационно 67 дивизинүүдтэ, тэрэшэлэн олон бригада, тусгаар полк ба частьнуудта гвардейскэ нэрэ зэргэ олгогдоһон. Далайн-Сэрэгэй Флодой 78 соединени, часть ба онгосонууд гвардейскэ болонхой.

Совет гварди 25 жэлэй турша соо өөрынгөө омог дорюун, илалта түгэс тугуудые дээрэ үргэжэ ябана. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнһаа хойшо совет гвардиинхид сэрэгэй һуралсал хэжэ байдаг. Агууехэ илалтын түлөө тэмсэлэй түлэг үүргые даажа гараһан солото сэрэгшэд полкнуудһаа табигдажа бусанхай. Тэдэнэй орондо залуу сэрэгшэд, дайша баатарнуудай хүбүүд ба ашанар жагсаа. Эдэнэр өөһэдынгөө эсэгэ, аханар шэнгеэр Совет гвардиин соло алдарые хүндэлдэг; тактическа һуралсалай үедэ, дабшалгануудые хэхэдээ, өөһэдынгөө частьнуудай, онгосонуудай, соединенинүүдэй алдар солые арьбадхажа үргэлжэлнэ.

Мүнөө Совет Арми ба Далайн-Сэрэгэй Флодто үндэһэн хубилалтанууд болонхой. Частьнууд, корабльнуудта саг үргэлжэ шэнэ зэбсэгүүд абтажал байдаг. Эдэнь ядерна һомотой, холо ошохо эрхим зэргын ракетэнүүд, дайшалхы хүсэтэ машинанууд, оньһон нарин тоололго-тодорхойлгын түхеэрэлгэнүүд болоно. Шэнэ техникэ, байлдаанай үедэ хэрэглэгдэхэ тактическа онол аргануудые эрхим һайнаар шудалагшадай тоодо манай гвардеецүүд, гвардейскэ подразделенинүүдэй коммунистнууд ба комсомолшуудай ородог байһыень тэмдэглэхэдэ урматай. Эдэнэр саг үргэлжэ һураха, эрдэм ухаанай эди шэдиие оролдосотой нэтэрүүгээр шудалха, мүнөө сагай техникэ һайн мэдэдэг болохо гэһэн гвардеецүүдэй шухала уялгануудай нагые үнэн сэхээр бэелүүлнэ.

Гвардеецүүд дайнай жэлнүүдтэ хэды хүндэ байгаашье һаань, байлдаанай онол мэргэжэл шудалхын тула саг үргэлжэ һурадаг, түр зуурашье буугаа гарһаа һалгаангүй, хэшээл туршалга хэдэг байһан юм. Совет гвардеецүүд дайнда шухала болохо онол мэргэжэл олохын тула мүнөө амгалан сагта эсэшэ сусашагүй һурадаг, хододоо бүхы юумэндэ эрхим зэргын эмхидэл, шанга журам сахидаг.

Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй гвардеецүүд Совет засагай 50 жэлэй ойе эрхим һайнаар угтахын түлөө мүрысэгшэдэй түрүүшын зэргэдэ жагсанхай. Арми болон флодой үмэнэ КПСС-эй XXIII съездын табиһан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлэн, инаг Эхэ оронойнгоо хамгаалхы хүсэ шадал улам бэхижүүлхын тула совет гвардиинхид юугээшье гамнадаггүй, частьнуудай ба корабльнуудай дайшалхы хаба шадал улам дээшэлүүлдэг байна.

Полковник А. Василевскиин командалдаг авиационно полк Агууехэ Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулһан мүрысөө Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дунда дэлгэрүүлхэ үүсхэл һаяшаг гаргаа. Гвардеецүүд-артиллеристнууд авиаторнуудай уряае хүндэтэйгөөр угтаба. Эдэнэр өөһэдынгөө арга боломжо тухай партийна суглаанууд дээрээ зүбшэн хэлсээд, тэрэ үүсхэл дэмжэхэ гэжэ шиидхэхэһээ гадна, бүри ехэ уялгануудые абаа. Гвардиинхидай үгэ бата найдамтай! Эдэнэр үгэдөө хүрэхэ, хараалһан зорилгонуудаа дүүргэхын тула шухала бүхы юумэ хэхэл байха.

Ракетэ тээгээд ябадаг «Гремящий» гэжэ гвардейскэ шэнэ онгосо манай далайнуудай үһан соогуур зуралзан тамарна. Энэ онгосо үнгэрһэн дайнай жэлнүүдтэ шэн габьяатайгаар дайлалдаһан өөрынгөө нэрэтэ шэнгеэр урдахи зорилгонуудаа амжалтатайгаар шиидхэнэ. «Гремящиин» коммунистнууд һуралсалай ба албанай талаар шэнэ амжалта туйлаха хэрэгтэ бүхы сэрэгшэдые шадамараар элсүүлнэ, ороной түүхэтэ ойе түгэс һайнаар угтахын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэхэдэнь командиртаа ехэхэн туһа хүргэнэ. Үһан доогуур ябадаг атомна хэдэн онгосо КПСС-эй XXIII съездын урда тээхэнэ үһан доогуур дэлхэйе тойрон дабшаа һэн. Энэ тамаралгада гвардейскэ экипажууд хабаадаһан юм.

Манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй дайшалхы гурим заншалнууд, гвардиин алдарта гурим заншалнууд—совет хүнүүдые, манай залуушуулые дүлэтэ патриотизмын үзэл бодолтойгоор, арад зондоо, коммунизмын хэрэгтэ үнэн байхаар хүмүүжүүлхэ баян нүхэсэл болоно.

МАРТАГДАШАГҮЙ ДОМОГ

Н. БИМБАЕВ.

33 наһатай, үшөөл залуу шинраг ябаһан хаһа бэлэй. Түрэл Буряад нютагтаа багшын ажалтай байгааб.

1941 оной зун манай энхэ тайбан ажаһуудалые таһалан, харата муухай хархис дайсан—фашис Германиин түримхэйлэгшэд Эхэ орон, эрхэ сүлөөдэмнай шууд халдан, дайн байлдаа үүсхээ бэлэй.

Бүхы совет арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын арюун дайнда жагсан бодоходо, бишье тэдэнтэй нэгэн хамта өөрынгөө багша, хүмүүжүүлэгшэ мэргэжэлые орхижо, ехэ буугаар буудагшын мэргэжэл шудалан, дайсаниие дараха онол аргануудые шудалжа гарааб.

1942 оной эхеэр Сталинградай шэглэлдэ боложо байһан хатуу шэрүүн байлдаанай түлэг дундуур, түмэр замай Авгонерово станциин районд немец-фашис сэрэгшэдэй урдаһаа тулалдаһан хүмби.

Түрүүшын үедэ 4-дэхи морин сэрэгэй корпусто, тиигээд 7-дохи гвардейскэ морин сэрэгэй дивизиин бүридэлдэ ябаһан, противотанкова тусхай дивизиондо ехэ буугай командираар, гвардиин ахалагша сержант алдартай ябаа һэм.

Иигээд лэ дайн байлдаанай ута хүшэр зам саашадаа үргэлжэлөө. Сталинградай һүртэ ехэ тулалдаануудай илалтата түгэсхэл бүхы фронтын сэрэгшэдые, бүгэдэ совет арадуудые омогорхуулан, улам ехэ баатаршалгада уряалаа.

Саашадаа манай гвардиин дивизи Ростов, Донбасс, Сумска область, Белорусси, Польшо, Зүүн Пруссии фашис Германиин нютаг — Берлинһээ баруун тээшэ үнгэрөөд Дойч Крони, Варт, Лан хотонуудые абаа немец фашизмын гуламтые бүһэл тэрэниие бута усадхажа, Ил улаан тугые рей дээрэ хиидхэлсэһэ паб.

Дүрбэн жэл ха туршада шэн габь гаар, эрэлхэг тойгоор олон удаа даанда оролсон тэ нэйнгээ түлөө Ол Одон, Алдар Сол деноор, Шэн габ түлөө болон бусад медальнуудаар ш дааб.

Мүнөө бидэ гвар цүүд өөһэдынгөө һэн илалтынгаа омогтойгоор бди. Үе Эхэ орондо үнэ байха тухай гвардиин шахаа риг мартагдашагү

Н. БИМБА
Улаан-Үдын
училищиин баг

ИЛАЛТЫН ТУГ ДОРО

И. ПРЯХИН.

1942 оной янгинама хүйтэн үбэл шэнэ хүсэн—Сибириин шэлдэг хүбүүд абтажа, манай 52-дохи стрелково корпус «Гвардейскэ» гэжэ шэнээр нэрлэгдэн, дайшалхы захиралта абаа һэн. Тиигэжэ немецүүдэй Москва тээшэ шэглүүлһэн хойто «хабшуурые» һамна сохёод, солото гвардиин туг доро корпуснай түрэл дайдаяа сүлөөлэлсэжэ эхилээ бэлэй.

1943 оной намар Румыниин хилэ дабажа, аха дүү румын арадые фашизмын богоолшолгоһоо сүлөөлһэнэй удаа Болгариин, Югославиин, Венгриин орон нютагуудаар ябажа гараабди. Һүүлээрнь Австриин түб хото болохо Веные штурмаар абаад байхадаа, корпуснай 2-дохи Улаан тугта, Суворовой орденто гвардейскэ Шумла-Венскэ гэжэ алдаршаа һэн.

1945 оной майн 9-нэй Илалтын үдэрые Чехословакида, Прагын оршондо угтаабди. Тэрэл оной июньдэ дивизимнай Алас-Дурна зүг эльгээгдээ. Тэндэ Р. Я. Малиновскиин командалдаг Забайкальска фронтын сэрэгүүдтэй хамта дивизимнай япон милитаристнуудые нажа эхилээ һэн. гаад модон соо н һэн Монголой хуурай губяар һ раад, Ехэ Хи шэлэ дабан, эрэлхэгээр ту найнгаа түлөө Бе главна команд баясхаланда хүр лэйбди.

Эхэ оронойнгоо лөө гвардиин туг доро ябажа һан илалта түгэ шалхы замуудаа сан тобшюлходо, даа.

И. ПРЯХ
запасай гвард
подполкон

ЗОРИГ ЕХЭТЭН ОЛОН ЬЭН

С. ЕМЕЛЬЯНОВ.

1942 оной май һарада Барнаулай ябаган сэрэгэй училищи түгэсхөөд, Москва шадар хатуу шанга байлдаануудые хэжэ байгаа гвардейскэ 90-дэхи дивизиин нэгэ взводые командалжа эхилээ һэм. Дивизимнай Смоленскэ областиин Масальска районой Терекша гол дээрэ дайсанай ехэ эсэргүүсэлгые дабажа, генерал Беловой командалдаг корпусые тэдэнэй ара талада оруулха шухала арга олгоһон юм. Тэрэнэйнгээ түлөө «Гвардейскэ» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй.

1943 оной июльдэ Курск шадар болоһон айхабтар шанга тулалдаануудта ротын командираар ябааб. Минии ротодо зоригтой, ёһотойл гвардеецүүд тон олон һэн. Жэшээлхэдэ, гвардиин ахалагша сержант Василий Колесников айхы дэхэгүй ехэ з хүн бэлэй. Тэр немецүүдэй хамар һоо шахуу «хэл рижа асардаг Тиимэ баатар олон байгаа. Эда юрэдөө мартад Совет гвардиин 2 лэй ойн үдэрөөр шалнаб.

С. ЕМЕЛЬЯН
запасай гвард
лейтена

Далайн ябаган сэрэгэй сэрэгшэд-гвардеецүүд ээлжээтэ заняти дээрээ.
ТАСС-ай фото.

ҺОНИН НЭГЭ УУЛЗАЛГА

Газетын багахан очерк соо Буряад оронной баатар гвардеецүүд тухай олон юумэ бэшэхын аргагүй. Тиибэшье...

...Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда ябаһан ветеранууд: хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор Л. Е. Элиасов, сэрэгэй врач ябаһан Л. А. Яковлева, эрэлхэг пулемётчик Н. Ц. Цыбенов болон бусад олон гвардеецүүд өөһэдынгөө гвардиин частьнууд тухай, илалтануудта хүргэһэн шэн габьяа, баатаршалга тухайгаа домоглон, мүнөөдэр дайшалхы нүхэдэй дурасхаал сээжэдээ һэргээнэ ёһотой.

ҺАЯШАГ нэгэ полкын хоёр гвардеецүүдэй һонин уулзалгые би үзөөб. Эдэнэр танкын сэрэгэй маршал С. Богдановай командалдаг хоёрдохи танкова армиин сэрэгшэд-гвардеецүүд байһан.

Энэ уулзалга Улаан-Үдэ городой нэгэ байрада болоо. Гэрэй эзэн эхэнэр Зоя Ивановна Сластина гаража, айлшанаа угтаба. Фронтын хани, мүнөө Волгоград хотодо ажаһуудаг Василий Васильевич Коневые харахадаа, Зоя Ивановна баярлахын ехээр баясаа. Уданшьегүй тэрэнэй нүхэр Херсон Федотович Сластин ажалһаа хүрэжэ ерэбэ. Эдэ хоёр нүхэд дайнай жэлнүүдтэ 115, 118 номертой танкнуудые жолоододог механигууд байһан. Хори нэгэн жэлдэ уулзаагүй ябаһанаа ушарба бшуу..

Хани нүхэдэй хөөрэлдэхэ, дайнай жэлнүүдэй баатарлиг ябадал тухай дурдаха юумэн барагдашагүй олон байба...

ТЭДЭНТЭЙ хамта ябаһан Владимир Васильевич Пермяков баһал энэ Улаан-Үдэ хотын «Механлит» заводто дайнай урда тээ ажаллажа байһан. Гвардиин ахалагша сержант, Т-34 танкын жолоошон, Пермяковтой Сластин сугтаа Омскын танкова һургуули дүүргэһэн. Тэндэһээ байлдаанай машинануудые абажа, сэхэ фронтдо ошоһон юм. Гвардиин ахалагша сержант Пермяков тэрэ машинаараа хоёр мянган километр зай гаталжа, гал дүлэн соогуур ябажа гараа. Сохачев, Любань городуудые абалсаа. Тэрэ үе соогоо дайнай аэродромдо гэнтэ добтолжо, 5 самолет, олон сэрэгшэдые һүнөөгөө. Иновроцлав городые сүлөөлгэдэ Владимир Пермяковой танк хамагһаа түрүүн нэбтэрэн орожо, түмэр замай станци, телеграф, радиоузел, аэродромые эзэлээ. Энэ байлдаанда баатаршалга гаргаһанайнь түлөө комсомолец Владимир Пермяковто Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон байна. Теэд мүнөө В. В. Пермяков Сахалинда ажаһуудаг тула нүхэдтээ уулзажа шадаагүй.

ХЭРБЭЭ эдэ хани нүхэдэй уулзалга дээрэ байгаагүй һаа, Х. Ф. Сластин, тэрэнэй эхэнэр Зоя Ивановна хоёрой дайшалхы намтар хэзээшье мэдэхэгүй байгааб. Тэдэнтэй нэгэ полкдо ябаһан гвардеец В. В. Конев эдэ нүхэд тухайгаа намда хөөрэжэ үгөө.

Херсон Сластин 36 дахин атакада ороһон, 6 удаа танкнь шатаһан, өөрөө хүндөөр шархатаһаншье һаа, нэгэшье удаа дайсанда илагдаагүй, хэзээшье диилэжэ гараһан түүхэтэй. Тэрэнэй хани нүхэр Зоя Ивановна Сластина — фронтын госпиталиин операционно сестра байһан.

Сластинай хабаадаһан нэгэ байлдаан иимэ.

...ТАНКЫН ЖОЛООШОН Сластинай хойно һуужа ябаһан командир тэрэниие хургаараа аалихан хадхажа, «урагшаа сэхэ» гэжэ гараа зангаба. Урдань Варшавын заһамал харгы зурына. Тээ саанаа гурбан шулуун гэр харагдана, дэргэдэнь немецүүдэй үхэр буунууд ёдойно.

Зааханшье ябадалаа аалидхангүй аһан хурдаараа замһаа хажуу тээшээ халба һүрэн, модо руу харайлган, далда оробошье, дайсанда харагдашаба. Тэдэнэй ехэ буугай һомонууд урда хойнонь тэһэрнэ. Командирынь атакада орохо дохёо үгэбэ.

Байлдаан... Агшан зуура болоһон тулалдаан үни удаан шэнги байгаа. Гэнтэ машинань зуг татан зогсошоо.

— Шатажа байналди, — гэжэ нүхэрынь хашхарба. Сластин танкынгаа хабхаг онгойлгожо һүрэн бууха мүртөө, һүүлшынгээ һомые дайсан тээшэ нээргээд, нүхэдэйнгөө хойноһоо гүйжэ, ой руу ороо.

Өөһэдынхидтөө хүрэтэр ошохонь хэсүү байгаа: тойроод немецүүд дүүрэн. Харанхы һүни болоһон хойно манайхид дайсантай гурба удаа тулалдаа. Долоон танкистнуудай табаниинь үлөө, командирынь дайсанай һомондо дайрагдан унаба. Иигэһээр нэгэ тосхондо ойртожо ерээ. Энд най фронт дүтэхэн. Ехэ автомадай һомонууд шуу мецүүд ракетэ хаяна. Т нэгэ захада түймэр болож тэй һаруул болобо. Тэрэнэй талада үргэн гол дээрэ то гэ харагдаба. Тэрэнэй ойрходо—немец харуулшад. буугаа шалгаба. Гансахан нэгэ граната. Халаг да Хүүргын харуулай гурбан һэмээхэн унагаагаад. абажа, эгсэ эрье доор бүлэг фашистнууд руу хёод, манай танкистнуу дынхидтөө хүрэжэ ерээ. дээсэл фронтын «Ленинско мя» гэжэ газетын шар хуудаһан дээрэ бэшээтэй ниие гвардеецүүд бидэндэ лан һонирхуулаа.

ФРОНТЫНГОО хани үе-үе болоод лэ уулза руул һайхан һанаа бод баалдан, үнгэрһэн ил намтар түүхые, хани нүх моглон ябадаг гвард заншал саашадаа үргэлжэ һаниинь дамжаггүй.

Майор Е. КРИВЧЕН

Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хартаабхын баян ургаса хуряагдана. Энэ жэлдэ артелиинхид хартаабха худалдаха түсэбөө дүүргээд, үрэһэ хүрэнгэеэ дүүрэн хаажа абаха аргатай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хартаабха илгагдажа байна.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ТУРУУ МАЛШАН

Татар угтай Минвали Сейфиевич Фахрутдинов арбан хоёртойһоо хойшо ажал хэжэ эхилһэн намтартай.

Дайнай үеын хатуу шэрүүн жэлнүүдэй үедэ балшар баахан Минвали үбһэшэдэй моридые манажа, зунай һүниие дабадаг бэлэй. Тэрэ гэһээр таһалгаряагүй адуушанаар, Баян-Голой һаалиин гүүртын үнеэдые адуулагшаар хүдэлнэ.

Үдын совхозой Баян-Голой гүүртын малшад гүрэндэ һү худалдаха 9 һарын түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ һэн. Ажалай энэ амжалтада мал адуулагша Минвали Фахрутдиновай оруулһан хубита ехэ. Энэмнай ажалдаа һайнаар хандадаг, нүхэдтөө магтаалтай болоһон хүн юм. Коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэдэ хүртэнхэй. Партиин гэшүүндэ кандидат ябаха үедөө тон һайнаар ажаллаа, ниитын хэрэгтэ шударгыгаар хабаадаа.

Баян-Голой түрүү малшан Минвали Фахрутдинов партиин гэшүүндэ һая абтаба.

Ж. БАДМАЕВ.

Хориин аймаг.

УРАГШАТАЙ

— Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхидһоо юугээрээ дутаба гээшэбибди. Тэдэнэр гүрэндэ таряа худалдаха түсэб-захилаа 4 дахин үлүүлһэнэй гэлсэнэ бэшэ аал, бидэшье гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө баһал 4 дахин дүүргэхэбди. «Талханай аймаг» гэжэ манай Бэшүүрые дэмы хэлсэдэггүй байгаа ёһотой. Угаа ядахадаа нэрэешье һанажа, абаһан уялгаяа бэелүүлнэ бэзэбди, — гээд XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой таряашад, механизаторнууд омогорходог юм.

Тиигэжэ гүрэндэ худалдаха 3 мянган центнер таряагаа хэдэхэн үдэр соо амжалтатайгаар дүүргээ. Мүнөө 4500 гаран центнер таряа гүрэндөө тушаагаад байна. Хамта 12 мянган центнер таряа тушаажа, түсэбөө 4 дахин үлүүлхэ зорилготой.

Энэ харюусалгатайшье, хүндэтэйшье зорилгоёо богони болзор соо дүүргэхын тула эндэхи механизаторнууд эсэхэ сусахые мэдэнгүй, эршэ зоригтойгоор ажаллажа байнхай. Гүрэнэй түсэбые 4 дахин үлүүлэн дүүргэхэ уялга абахадаа, бусадые дууряагаад абаһан бэшэ, харин бүхы арга боломжоёо хаража үзөөд түсэблэһэн байха. Юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо таряанай ургаса яһалахан. Бодоод, тоолоод үзэхэдэ, гүрэнтэйгөө сүм тоосоод, ниитынгэ малда ороохо таряанай зүйл бардам хүрэхөөр бэлдээд, колхозойнгоо гэшүүдэй эдеэ хоолдо хүрэхэ таряан үлэхэ байхаар тухайлагдана.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, Бэшүүрэй аймагта байгаалиин ямарханшье улариилтай сагта таряанай ургаса бараг лэ гараад байдаг юм. Газарайнь хүрьһэн һайн юм гээд хүнүүд хэлсэдэг. Нэгэ талаа һайншье байжа болоо. Теэд таряашад - механизаторнуудай, луговодуудай оролдолгын хүсөөр газарайнь хүрьһэн үтэгжүүлэгдэжэ, нилээд һайжарһан гэжэ нэн түрүүн хэлэлтэй. Тэдэнэйл ашаар баян ургаса хуряагдана ха юм.

Эндэ эдэнэр таряагаа поточно аргаар түргэн болзор соо, һайн шанартайгаар хуряажа абая гэһэн Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм» колхозой уряае үргэнөөр дэмжэн абаһан байха. Эндэ үдэрэйнгөө даабарие механизатор бүхэн үлүүлэн дүүргэдэг.

Мүнөө тарилгынгаа 40-өөд процентыень хуряагаад байнхай. Гектарай дунда зэргээр 12 центнер орооһон абтана. Гадна силос даралгашье тус колхоздо амжалтатайгаар ябуулагдана. Түсэбэй ёһоор 9 мянган тонно силос дараха ёһотой аад, 7 мянга 400 тонно дараад байна. Энэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. Тиихэдэ тус колхоздо сабшалан яһала һайн байгаа. Үбһэ хуряалгаар түсэбөө 115 процент дүүргээ. 16100 центнер үбһэ хуряахын орондо 19200 центнер һайн шанартай үбһэ бэлдэжэ абаа.

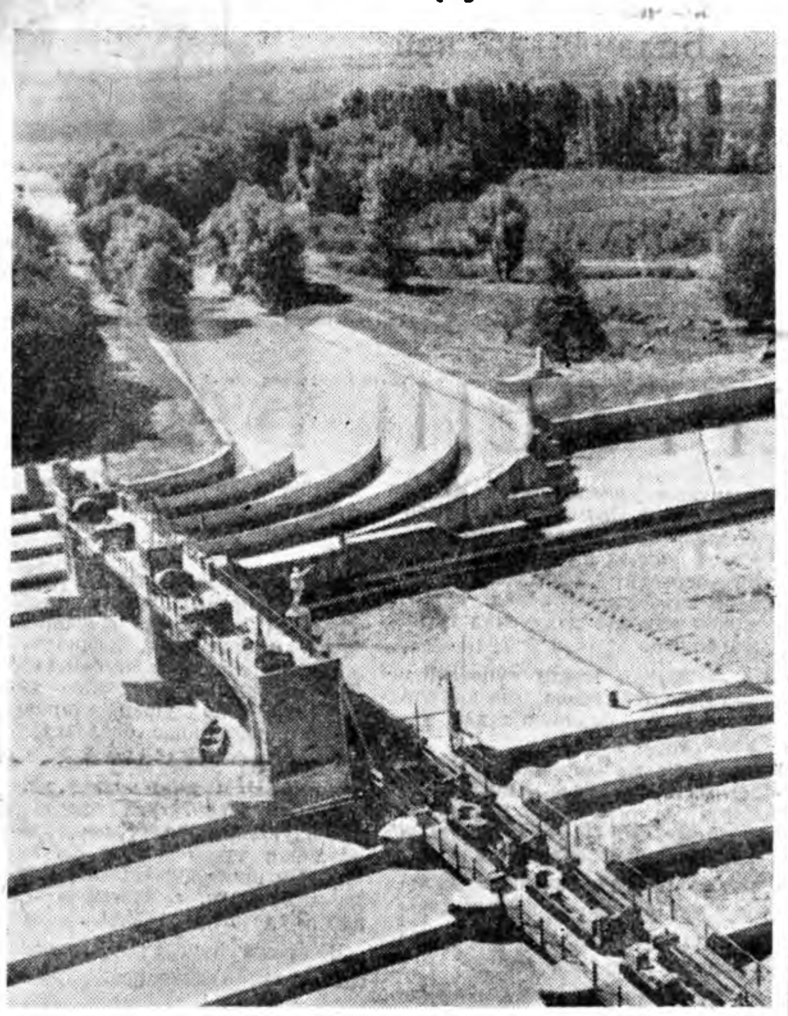
Аймагай бусадшье ажахынууд таряа гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. «Победа» колхоз 11000 центнер таряа гүрэндэ тушааха түсэбөө 70 процент болгонхой. Тиихэдэ Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз, «Дружба», «Рассвет» колхозууд мэнэ мэнэ түсэбөө дүүргүүтэй. Байгша ондо манай аймаг бүхыдөө түсэбэй ёһоор гүрэндөө 135 мянган центнер тушаахын орондо 170—190 мянган центнер алтан шаргал шэниисэ гүрэнэйнгөө амбаарта оруулхаар хараална. Мүнөө жэлэй ургасаар хараад үзэхэдэ, энэшье уялга амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ.

Гэтэр, зарим колхоз, совхозууд ерэхэ жэлэйнгээ баян ургасын түлөө мүнөөнһөө бодомжолжо байһаар. Нэн түрүүн таряанай сүлөөлэгдэһэн полиие хахалжа эхэлээ. Эртын намарай паарта таряа тарихада хододоо баян ургаса абтадагынь мэдээжэ aaб даа. Үрэһэ хүрэнгэеэ мүнөөнһөө һайса сэбэрлэжэ, складуудта хэхэдэ нилээд урагшатай. Ороохо сэбэрлэдэг оньһожоруулагдаһан һайн машина колхоз, совхоз бүхэнэй тоогуудта бии. Тэрэ машина час соо 20 тонно ороохо сэбэрлэхэ шадалтай. Колхоз, совхозуудай тоогууд дээрэһээ сэбэрлэгдэһэн ороохо ашаад, Харлангай, Бага-Куналейн ороохо тушаан абадаг пункт тээшэ үглөө бүри олон тоото автомашинануудай һубарилдан ябахыень харахада жэгтэй һайхан даа. Эдэнэр үдэрэй 6500—7000 центнер таряа тушаана.

Таряа, үбһэ хуряалгааршье аймагаймнай ажахынууд түсэб даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ аргатай.

Б. АНГАРХАЕВ,
Бэшүүрэй аймагай үйлэдбэриин управлениин начальник.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

ДЖАМБУЛЬСКА ОБЛАСТЬ. Эндэ газар уһалууриин талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, Георгиевск тосхонһоо холо бэшэ байдаг Чувашска хаалта газар уһалуурида ехэ удха шанартай. Тэрэ Чу мүрэниие хаадаг юм. Эндэһээ мүрэнэй уһан хоёр ханаабаар урдажа ошодог. Нэгэниинь Казахстанай колхоз, совхозуудай полиие уһалдаг, нүгөөдэнь Киргизи руу эбхэрдэг.

ТАСС-ай фото.

ЛЕНИНГРАД. Багшанарай институдай 2-дохи курсын һурагша Ирина Клементьевагай концертдэ хабаадаха тухай соносхолой гарахада, студентнүүд ехэ баярладаг. Сценэ дээрэ бэлиг шадабари ехэтэй Ирина айхабтар хүнгэнөөр, гоё һайханаар дэлхэйн олон арадуудай (испан, энэдхэг, ород болон бусад) хатар гүйсэдхэдэг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. Клементьева энэдхэг арадай хатар гүйсэдхэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

УЛААН-ҮДЫН АЙМАГТА

ШЭМЭТЭ СИЛОС ДАРАНА

«Авангард» колхоздо силос даралга үргэлжэлһөөр. Нүхэр Н. [illegible], Г. Будников, И. Семенов, С. Черных гэгшэдэй агрегатнууд силос даралга дээрэ эрхимлэнэ. Арбаад үдэрэй туршада эдэнэр тус тустаа 700—800 тонно һайн шанартай силос дарана.

Түрсагдагша нүхэдэй агрегатнууд ажалдаа шалгарһанайнгаа түлөө 30—30 түхэриг мүнгэн шагнал хүртөө.

ХОНИД ҮРЭЖҮҮЛЭГДЭНЭ

Калининай нэрэмжэтэ колхозойхид хони үрэжүүлгэеэ эмхитэйгээр ябуулна. Эхэ хонидой 4 отарануудта искусственнаар үрэжүүлгын пунктнууд һайнаар хүдэлнэ. Ороондо оруулагдаһан 1278 хонидой 1263-иинь искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ.

ВЫСТАВКЭДЭ ОШОХОНЬ

Сотниковой тепличнэ комбинадайхид овощ бэлэдхэлгээр жэлэйнгээ түсэб дүүргээ. Эндэһээ 1208 центнер овощ тушаагдаа. Эгэшэ дүү Екатерина, Ефросинья Манееватан овощ һайнаар ургуулһанайнгаа түлөө Москва ВДНХ-да ошохо путёвкодо хүртөө.

ХҮГЖЭМЭЙ ҺУРГУУЛИ НЭЭГДЭЭ

Тарбагатай тосхоной эдиршүүл угаа баяртайнууд. Культурын байшангай харалгын зал соо үхибүүдэй хүхюу зугаатай шууяан замханагүй. Эндэ хүүгэдэй хүгжэмэй долоон жэлэй һургуули нээгдэбэ. 43 эдиршүүл ирагуу аялгануудтай танилсажа эхилээ.

Үхибүүд баян, фортепьяно дээрэ наадажа һураха юм.

ҺААЛИ ҺАЙН

«Советкая Россия» колхоз һү худалдаха юһэ һарынгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ. Городой һүнэй комбинадта 2700 центнер һүн тушаагдаа.

Нэгэдэхи фермын һаалишад М. И. Пестерева, А. Я. Кудряшова гэгшэд онсо шалгараа. Тиихэдэ хоёрдохи фермын һаалишад Г. Ф. Клементьева, А. Т. Красикова гэгшэд жэлэй эхинһээ тус тустаа үнеэн бүриһөө 189 центнер һү һаагаа юм.

Н. ХАЗУЕВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

Великобританиин компартиин Генеральна секретариин мэдүүлгэ

ЛОНДОН, сентябриин 15. (ТАСС). Родези тушаа коммюникегэй холборхой балар найруулгаһаа харахада, холбоото оронуудай тон олонхи түлөөлэгшэдэй зүгһөө шанга эрилтын табигдабашье, Смидэй засаг усадхахын тула эрид шанга хэмжээ абахаяа Вильсон арсаа гэжэ Великобританиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Джон Голлан үсэгэлдэр үдэшэ мэдүүлбэ.

Зүбшэн хэлсэлгын үедэ шууяан гарабашье, Вильсонэй дурадхалынь Урда Родезиин хархис ёһо гуримтай үгэсэхэ, Урда Родезидэхи сагаан шарайта үсөөнхи зоной засаглан зонхилолгые болзоргүйгөөр үлөөхэ гэһэн удхатай болоно.

Патриодууд добтолбо

ХАНОЙ, сентябриин 15. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхэ армиин сэрэгшэд Куангчи провинцида хархис сэрэгэйхидтэй дайлалдахадаа, августын 31-дэ дайсанай 120 солдат ба офицернуудые хүлһөөнь буулгаһан, 2 самолёдыень буудажа унагааһан байгаа.

ВИА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Урда Вьетнамай патриодууд Тхыатхиен провинцида сентябриин 1-һээ 4 хүрэтэр гурбан хоногто дайлалдахадаа, дайсанай 100 шахуу солдат ба офицернуудые хороогоо.

Мозамбигай патриодуудай амжалта

АЛЖИР. (ТАСС). «Мозамбигай национально-сүлөөлэлгын армиин сэрэгшэдэй тоо тэмсэлтэ хоёр жэлэй турша соо 300-һаа 7 мянган хүн хүрэтэрөө нэмэһэн байна»,—гэжэ Мозамбигые сүлөөлхын түлөө тэмсэлэй фронтын (ФРЕЛИМО) хүтэлбэрилхы комитедэй гэшүүн Дос Сантос «Эль-Муджахид» газетэдэ үгэһэн интервью дотороо мэдүүлбэ. Тиихэтэеэ хамта өөрыгөө сүлөөлхын түлөө Мозамбигай арад зоной тэмсэл тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

«Манай партизанууд 1964 онһоо хойшо португальска 3 мянга гаран солдат ба офицернүүдые үгы хээ, дайсанай 2 самолёт буудажа унагаагаа. 5.000 дүрбэлжэн километр талмайтай, 800.000 хүн зонтой Кабо, Дельгадо, Ньяса гэжэ провинцинуудые португальска колонизаторнуудһаа барандань шахуу сүлөөлэнхэй, эдэ нютагууд ФРЕЛИМОгой захиргаанай хиналта доро байдаг» гэжэ Дос Сантос тэмдэглэбэ.

Партизануудай дайшалхы ябуулга

КАРАКАС, сентябриин 15. (ТАСС). 30 хүнһөө бүридэһэн партизан отряд Венесуэлын ниислэлһээ 150 километртэ байдаг Гуапо гэжэ тосхоной минуципалитедтэ добтолоо. Национальна гвардиинхидтай дайлалдаһанай һүүлээр ямаршье гэмтэл хохидолдо оронгүй, хада уулануудта сухариһан байна.

Нютагай засагаархид шэнэ добтолгонуудай болохоһоо айгаад, партизануудай ябуулга хэдэг районуудтахи сэрэгэй постнуудта нэмэлтэ хүсэ эльгээбэ.

Конференцинь мухардалгада ороо

ЛОНДОН, сентябриин 14. (ТАСС). Урда Родезидэхи Ян Смидэй хархис засаг тушаа эрид шанга хэмжээнүүдые абаха, энэ орон дотор олонхи африканецуудай засаг захиргаа тогтоохо гэжэ холбоото нацинуудай гэшүүн оронуудай олонхин урда мэтээр дурадхажа байнхай. Холбоото оронуудай премьер-министрнүүдэй конференциин нюуса заседаниинууд дээрэ Урда Родези тухай асуудалаар Канадын премьер-министр Л. Пирсонэй дурадхаһан һанамжые Африкын оронуудай делегадуудай буруушааһаниинь элитэ болобо. Заседанида хабаадагшад үгэеэ ойлголсоһон шиидхэбэри гаргажа шадаагүй, тиимэһээ 7 оронһоо бүридэһэн (Англи, Канада, Инди, Замби, Уганда, Ямайка, Шэнэ-Зеланди) «тусхай бүлэгэй» үзэмжэдэ Урда Родезиин асуудалые дамжуулха гэжэ хэлсээ.

Негрнүүдэй граждан эрхэ тухай хуулиин проектые буруу һүргэхэ һанаатай

ВАШИНГТОН, сентябриин 15. ТАСС-ай корр. В. Копытин иигэжэ дамжуулба: Холбоото Штадуудай сенат негрнүүдэй граждан эрхэ тухай хуулиин проектые, тэрээнтэй хамта сагаан шарайтай гражданинуудай һууринжаһан районуудта байдаг болохо эрхэ олохо гэһэн Америкын хара шарайта гражданинуудай найдабарие үсэгэлдэр хосоргобол хаш.

Негрнүүдэй граждан эрхэ тухай мүнөө сенадта зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа хуулиин проект хадаа мүнөөнэй Америкэдэхи үндэһэ яһанай дарлалтын эгээн муу муухай түхэл шэнжэнүүдэй нэгые—«сагаан хүнүүдэй» районууд гадэгтэ гэр байра худалдан абаха, арендалхэ негр бүлэнүүдэй эрхые хаһадаг ёһо гуримые — усадхахаар хараалһаниинь элитэ. Гэхэ зуура, урда штадуудай сенаторнууд тэдэ районуудта негрнүүдые оруулхагүйн тула али болохоор аашалжа байна. Тэдэ сенаторнууд түрүүшээр заседаниинуудай залда ерэхэеэ үсэд арсаһан байгаа. Олонхи сенаторнуудай сугларааагүйһөө боложо, хуулиин проектые зүбшэн хэлсэлгэ үдэр бүри хойшолуулагдадаг байһан. Шухала тоото олонхи болохо 51 сенаторай арай гэжэ суглархадань, урда зүгэйхид хуушанай туршагдамал онол арга—флибустьер (захагүй үгэ хэлэлгэ) гэдэгые хэрэглэбэ. Эдэнэр эхи захагүй үгэнүүдые хэлэжэ, хуулиин проектые бүтэмжэтэйгөөр зүбшэн хэлсэлгэ унжагайруулдаг, энээн тушаа дуугаа үгэлгые хойшо татадаг байна.

Сенадтахи демократическа олонхиин ударидагша Мэнсфильд үни удаан үгэ хэлэлтые хорихо тухай дурадхал оруулаа. Теэд тиимэ дурадхал сенаторнуудай гурбанай хоёр хубиин дуугаар шиидхэгдэхэ ёһотой байба.

Одоошье үсэгэлдэр тэрэ дурадхал дуугаа үгэлгэдэ табигдаа. Удаан үгэ хэлэлгэ болюулха тухай дурадхалые сенадай буруушаахань мэдээтэй байһан. Хуулиин проект тушаа дуугаа үгэлгые удаан болзороор хойшо татаха арга урда зүгэй сенаторнуудта олгогдобо.

Негрнүүдэй граждан эрхэ тухай хуулиин проектые захагүй хойшо татаха һэдэлгэ болюулхаяа сенадай арсаһан ушар юу харуулааб гэхэдэ, энэ хуулиин проект конгрессэй мүнөөнэй сесси дээрэ баталагдахагүй гэһэн багсаамжа зүбтөө. Богоолшолгын болюулагдаһанһаа хойшо зуун жэлэй үнгэрөөд байхада, сагаан шарайтантай зэргэлжэ һууха эрхэ олохо бэзэбди гэһэн Америкын олон миллион негритян зоной найдабари буруу һүрэбэ.

„Джемини-11“ ниидэлгээ дүүргээ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 15. (ТАСС). Американска «Джемини-11» гэжэ замбуулинай онгосо ниидэлгээ дүүргэжэ, Атлантиин океан дээрэ бууба.

Газар худар бусахын тула онгосо дээрэхи ретро-ракетэнүүд 176 миль үндэрһөө хүдэлгэгдөө. «Джемини-11» Москвагай сагаар 17 часта багсаагдаһан районтоо дүтэшэг, Кеннедиин хушуунһаа зүүн-урдуур 1116 километртэ уһан дээрэ парашюдаар буугаа.

Космонавтнуудынь «Гуам». гэжэ авианосецоор абаашагдаха.

Тус онгосо автомадай туһаламжаар буулгагдаба.

Таиланд—США-гай ээрхэг түримхэй ябуулгын бааза

ВАШИНГТОН, сентябриин 15. ТАСС-ай корреспондент В. Вашедченко иигэжэ дамжуулба:

Холбоото Штадууд Зүүн-Урда Азидахи сэрэгэйнгээ ябуулгые үргэдхэхэ плацдарм болгохоо һанаашалан, Таиландта сэрэгэй ехэ бэлэдхэл хэжэ байнхай. Эдэнэр Таиландые ДРВ-дэ бүдүүлиггээр добтолдог американска авиациин гол баазануудай нэгэн болгон хэрэглэнэ.

Гэхэ зуура, Зүүн- Урда Азидахи ээрхэг түримхэй ябуулгадаа Таиландын газар дайдые Холбоото Штадуудай хэрэглэжэ байһан баримтые Вашингтоной хүтэлбэрилэгшэд буруушаадаг. Хэды тиибэшье һаань, мүнөө нюуха далдалхын аргагүй болонхой. Таиландта американска 26 мянган солдадууд бии. Шэнэ сэрэгүүд таһалгаряагүй абаашагдажа байһаар. Американска агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд Таиландын 7 ехэ аэродромые хэрэглэн, ДРВ ба Лаосые бомбодохын тула, дунда жэшээгээр, 200 американска самолёдые үдэр бүри агаарта гаргана.

Американска арми тэрээндэ хэрэгтэй зэбсэгэй ба һомо хэрэгсэлнүүдэй складуудые Таиландта барина, саашадаа 100 мянган хүнтэй американска бүхэли корпусой газар дээрэ, далай соо ба агаарта ябуулгануудые хэхэ хараалаамжатай хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүдые тухеэрнэ.

Индиин оборонын министерствын мэдээсэл

ДЕЛИ, сентябриин 15. (ТАСС). Пакистанай армиин ахамад командалагша генерал Яхья-Ханай, Индиин армиин штабай начальник генерал Кумарамангаламай Делидэ хэһэн хэлсээнэй үрэ дүн тухай Индиин оборонын министерствын мэдүүлгэ хэблэлдэ зорюулан тараагдаа.

Тэрэ мэдүүлгэ соонь иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: хоёр талада һонирхогдодог асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула үе үе уулзалга хэхээр хараалһан хэлсээнтэй зохилдуулан, эдэ хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө.

Амгалан байдал хангаха, хилэ шадарай районуудта эбэй ябуулга хэхээр хоёр талынхид зүблэбэ.

Вьетнамай амгалан хүн зониие зэрлиг муухайгаар хюдахын тула америкын хархис этэгээдүүд элдэб янзын арга, зэбсэг хэрэглэнэ гэжэ тэндэһээ абтаһан фото- зурагууд гэршэлнэ. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хайфондо америкын авиациин добтолһоной һүүлээр.

Һандаран унаһан гэрэй бутархай дороһоо 5 һаратай үхибүүе абажа байна.

ТАСС-ай фото.

ХИТАДАЙ „СОЁЛОЙ ХУБИСХАЛАЙ“ ҮРГЭЛЖЭЛЭЛ ТУХАЙ

Монцамэ агентствын мэдээсэл

УЛААН-БААТАР, сентябриин 13. (ТАСС). МОНЦАМЭ-гэй корреспондент Пекинһээ иигэжэ дамжуулба:

Пекиндэ ерэдэг «улаан сахюулшадай» тоо һүүлэй үедэ үсөөрөөд, бусагшадайнь тоо олошоржо байна. Тиигэбэ яабашье, Пекинэй түб үйлсэ гудамжанууд ба проспектнүүдтэ эдир «улаан сахюулшад» урда мэтэ олоороо һүндэлнэ. Тэрээнһээнь уламжалан, хотын үйлсөөр һаадгүй ябалгада ехэ бэрхэшээл тохёолдоно.

«Улаан сахюулшадай» олонхи эрилтэ ба заабаринууд дүүргэгдээ: магазинуудта мүнөө парфюмерна зүйлнүүд, нюдэнэй хара шэлнүүд, нааданай хаарта гэхэ мэтэ худалдагдахаа болинхой. Тэдэнэй орондо Мао Цзе-дунай зохёолнууд ба портредүүд табигдаа.

Үбсүүндээ, нюргандаа «капиталис», «энгэй үмсэтэ» гэһэн тэмдэгтэй хүнүүд Пекинэй үйлсэнүүдээр эндэ, тэндэ хүдэлмэрилнэ. Тэдэниие «улаан сахюулшад» элдэб эсээр хараана, хотын үйлсэнүүдээр ябахадань элдэбээр наадална. Тиимэ тэмдэгтэй хүнүүд имагтал хүл дээрээ зогсожо кинокартина хараха зэргэтэй (кинотеатрнууд соо тэдэндэ һуури үгтэдэггүй). Киносеансын һүүлээр тэдэнэр кинозал арилгаха ёһотой байна. Хэрбээ автобус хэрэглэхэ болоо һаань тиимэл бэрхэшээл тохёолдоно. Эдэнэр столовонууд соо һууха эрхэгүй.

Гэр байшангуудай ханануудта бэшэгдэһэн «эб найрамдал», «хани барисаан» гэхэ мэтэ үгэнүүд мүнөө «ревизионизмтай», «империализмтай» тэмсэхэ гэһэн урияануудаар һэлгэгдээ. «Улаан сахюулшадай» эрилтээр ниитын эдеэ хоолой газарнуудта 32 блюдын хуушан нэрэнүүд хубилгагдаа.

Тус корреспондентын бэшэһэнэй ёһоор, «улаан сахюулшадай» нэрэ хүндые гутаадаг, «улаан сахюулшадай» ябуулга шүүмжэлһэн олон тоото хуудаһанууд һаяшагай Пекиндэ тараагдана. Пекинһээ провинцинуудта ошоһон «улаан сахюулшад» тэдэ хуудаһануудта шүүмжэлэгдэнэ.

«Революционно хэмжээ ябуулгануудые» бэелүүлхын тула Шэньян хото ерэһэн Пекинэй дунда һургуулиин бүлэг һурагшад нэгэ эрэ хүниие мүшхэбэрилбэ. Социальна ямар уг гарбалтайбши гэһэн асуудалда харюусахагүйдэнь, «улаан сахюулшад» тэрээндэ хоро хүсөөр баадхан уулгаһан, һүүлээрнь зада сохиһон байна. Тэрэнь үхэшоо. Тэдэ залуу хүнүүд ондоо нэгэхэнэрые сохёо. Тэрэнь тэндэ тархяараа шулуу мүргэжэ үхэбэ. Иимэ муухай аашануудаа Пекиндэ тараагдаһан хуудаһанууд дотор иигэжэ үмэглэнэ: «Эдэниие манда улад зон асараа. Бидэнэй мүшхэбэриие тэдэ тэсээгүй. Буу зэбсэг гартаа барижа дайсадтай тэмсэхэ ёһотойбди».

Тяньцзиньда ерэһэн Пекинэй улаан тугта дунда һургуулиин бүлэг һурагшадай ябуулга тухай хуудаһанууд Пекинэй үйлсэ гудамжануудта тараагдаа. Тэдэнэр баһал худал хуурмаг һураг зэрэб тараажа, шуһата тулалдаануудые эхидхэжэ, «улаан сахюулшадай» нэрэ хүндые бузарлаа». Улаан тугта һургуулиин габшагай бригаданууд Тяньцзинь хотын партиин горкомдо добтолһон, хотын мэрэй орлогшые сохиһон, партиин горкомой соёлой хубисхалай асуудалнуудые эрхилдэг секретариие, техническэ институдай директорые түрмэдэ хааһан байна. Эдэнэр 2 хүниие алаа, үшөө хоёр хүниие хүндөөр шархатуулаа.

Иимэ хулиган ёһоной аашанууд Сиань, Чанша хотонуудта, Хубэй, Хунань провинцинуудта ба бусад нютагуудта үзэгдөө.

«Правда» газетэһээ абтаба.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШААГТЫ:

- Поэдэй шэнэ шүлэгүүд.
- Хэлэндэ һайнаар һургаха гээ һаа...
- Хулгайшан ба билдагуушад.
- Уран гартай һурагшад.

ХҮМҮҮЖҮҮЛГЫН АСУУДАЛААР

МЭЭХЭЙ ТҮРЭЛХИД, ШАЛШАРАН ҮХИБҮҮД...

БИ ХОТО городуудта гү, али аймагай түб һууринуудта ажаһуудаг бүлэнэртэ үдэжэ хүмүүжүүлгэ абаһан хүүгэд тухай хэлэхэеэ һананагүйб. Тэдэнэр, булташье бэшэ һаа, хүүгэдэй ясли, саадуудта хүмүүжэдэг, һургуулида ороходоо, һайн бэлэдхэлтэй ерэдэг.

– Би хүдөө тосхонуудай, илангаяа гүүртэ, отарануудтахи үхибүүд тухай бодолгото болоноб. Мүнөө үедэ тосхон бүхэндэ ходо кино харуулагдадаг, айл бүхэндэ радио дэлхэй түбиин һониниие дуулгадаг бололо, һургуулиин шабинарайшье, мүн наһаашье хүсөөдүй хүүгэдэй болбосоролдо горитойхон туһа үзүүлнэ гээшэ бэ дээ. Гэбэшье...

Хэдэн жэлэй турша соо хүдөөгэй һургуулинуудта хүдэлхэ зуураа, элдэб шабинартай, элдэб түрэлхидтэй ушарха саг тудаа. Үнэхөөрөөшье долоо наһа гүйсэһэн хүдөөгэй хүүгэд тулюурхан бэлэдхэлтэйгээр һургуулида ерэнэ гээшэ ха гэһэн һэжэг түрөөб.

Бишыхан эрхэтэдэй заримань зүб, буруу зүг, юумэнэй үнгэ илгаруулжа шадахагүй байхын хажуугаар, хэлэнэй талаар горитойхон дутагдалтай байдаг. Мохоо хэлэтэй үхибүүд шалшаранууд байхаһаа гадна, юумые гажа буруугаар нэрлэдэг. Жэшээнь: «һүн» гэхын орондо «һүмбэй», «һүнгэй», «хилээмэн» гэхын орондо «мээмэй», «үнеэн» гэхын орондо «мөөдэй», «морин» гэхын орондо «дуудай» г. м. Зүбөөр хэлэжэ һураһан үхибүүдтэ хэлэнэй абяануудые, тэрээнһээ залгуулан, үзэгүүдые заахада ехэ хүнгэн байха юм. Тоб байса дуугардаг, хурса хэлэтэй багашуул һонорнууд, багшынгаа хэлэһэн үгэ бүхэниие бэлээр хадуужа абадаг.

Мохоо хэлэтэй шалшаран үхибүүд багшанарай ажалда нилээд хожом болотор түбэг ушаруулдаг. Тэдэнэр горитой болотороо диктант гү, али бэшэлгын хүдэлмэри соогоо зарим үгэнүүдээ үгүүлдэг ёһоороо бэшэжэ байдаг. Жэшээнь, «шаһан», «шаахар», «жагаһан» г. м. Имэнүүд ушар Яруунын аймагай Исэнгын найман жэлэй һургуулида минии хүдэлжэ байхада тохёолдоо бэлэй.

Үнэн дээрээ гонгиножо гү, али шалшаранаар дуугардаг үхибүүдые нүгөөдүүлынь наадалхаяа һанадаг. Тэрээнһээ болоно, хэлэ муутай үхибүүд эшээд, дуугаржа үгэхэеэ болишодог. Тиигэжэ тэдэнэр хирүү зантай, нюургүй болоно ха юм.

Эндэ хэн зэмэтэйб? Арай гэжэ долоо наһа гүйсэһэн хүнүүдые зэмэлжэ болохогүй юм бэ дээ. Үри бэеэ үлүүсэ эрхэлүүлдэг түрэлхид зэмэтэй гээшэ.

Үе мүсэ дутуу, түрэлхиин үбшэн үхибүүд тухай бэшэ, харин элүүр энхэ, физиологическа ямаршье эрэмдэггүйл аад, эрхэдээ «эдюулһэнэй» шалтагһаа мохоогоор дуугардаг болоһон багашуул тухай бэшэжэ байһыем уншагшад ойлгожо байна бэзэ гэжэ найданаб.

Үлгытэй хэбтэхэһээнь эхилжэ, үгэ хүүрээ зорюута хазагайруулжа байгаад дуугархадаа, хэмһээ гадна мээхэй түрэлхиднай үхибүүдэйнгээ түрүүшынгээ алхам хэхэ харгы дээрэнь модо шулуу хаяжа, буртаг болгоһонтой адли юумэ хэнэ бшуу даа.

— Үү-ии, үбүүниинь нүдөө халаад хэбтэнэ гү? Үбүүхэнийнь бэхэхэн юумааб даа, — гэжэ байжа минии танил нэгэ эхэнэр найма һаратай болоһон хүбүүгээ эрхэлүүлээ һэн. Үхибүүн иимэ үедөө оршон тойрон соностодог абяан бүхэниие шэхэндээ хадууржа хэбтэнэ ха юм.

Нэгэтэ хүгшэн эжы аша хүбүүн хоёрой хоорондо иимэ хөөрэлдөөнэй болохые шагнаа һэм.

АША ХҮБҮҮН: Хүгмэн эзы, һүмбэй уухам гү?

ХҮГШЭН ЭЖЫ: —Уу даа, муха. Зөөзэйдэ хайраһан саанги байха, эдеэрэй.

— Тамнай шалшаран һэн гүт? — гэжэ гайхаад, таагүйшэг байдалда орон алдаа бэлэйб.

— Юун шалшаран байхамни һэм даа. Хүбүүнтэеэ дуугаралсажа байна гээшэ гүби...

— Юун болоно байна гээшэб иихэдээ?! Түрэһэн үринэрөө эрхэлүүлхээ болёо зон гүбди? — гэжэ түрэлхид шангаралдажа болохо. Эхэ, эсэгын эльгэ зүрхэндэнь эгээл дүтэ, эгээл хайратай юумэниинь гэхэдэ, үри хүүгэдынь ха юм даа. Тиимэһээ үри бэеэ энхэрэншьегүй яахаб. Теэд үхибүүдээ урууњ даран гаа бэшэ, өөдэнь татангаа энхэрдэг һаань, һайн бэлэй. Угайдхадаа, тэдэмнай хэлэндэ ороходоо, үгэеэ зүбөөр, хурсаар үгүүлжэ һураг лэ. Буряад хэлэмнай уян нугархай, баян хэлэнүүдэй нэгэн ха юм. Түрэһэн эхынгээ ууураг һүнтэй хамта түрэл хэлэнэйнгээ гоё һайханиие хюмһанайшье харын зэргэ хирэ тооһогүйгөөр бэедээ шэнгээг лэ үринэрнай!

Балшар наһанһаань хүүгэдые арадай аман зохёолой абдарһаа амсуулхада, хэлэниинь баяжадаг, ухаан бодолынь улам һонорждог ха юм.

Үбгэд, хүгшэд онтохо, таабари, элдэб үгүүлэлнүүдые сээжэдээ хадагалжа ябадаг. Теэд тэрэ баялигаараа аша, гушанартаяа хубаалдахын орондо тад ондоо юумээр—элдэб тарни, маани мэгзэмээр—мухар һүзэгэй мунхаг нүлөөгөөр ямаршье хоггүй, үнжэгэн илбарай ухаан бодолыень балартуулхадаа юуншье гэжэ шэбшэдэг юм бэ?...

Муугаар элдэгдэһэн газарта хушан шарахан шэниисэ хаяад, ямаршье үтэгжүүлгэ хэнгүй орхижорхёо һаатнай юун болохотойб? Бог үбһэндөө дарагдажа, мүртэй юумэ ургахагүй бэшэ гү? Үхибүү хүмүүжүүлгэ гээшэ эгээл тэрээндэл адлирхуу.

Теэд зарим түрэлхид энээниие ойлгодоггүйнь харатай даа. Үри бэеэ үлүү гараса эрхэлүүлхэһээ ондоое мэдэнгүй, «һула табиһан һур, дэмы табиһан дээһэн» болгожорхёод, һургуули һургажа абана бэ даа гэжэ һанаа амархан һуудаг түрэлхид гүрэн түрынгөө, арад зонойнгоо урда буруу ябадал хэнэ бшуу. Эрхэдээ «эдюулһэн» үхибүүд гансашье зааха һаа хэлэ муутай байхагүй, зан муутайнууд, хэнтэгүүд, өөнтэгшэнүүд байдаг. Иимэ бирагүй абари зан үхибүүнэй ёһотой хүн болохо ябадалдань шудэр болоно үгэнэ ха юм.

Бүлын хүмүүжүүлгын асуудалнууд урдаа ортошогүй олон юм бэзэ. Би тус тэмдэглэл соогоо зарим тэды асуудалаар өөрынгөө ажаглалтануудые уншагшадай һанамжада дурадхабаб.

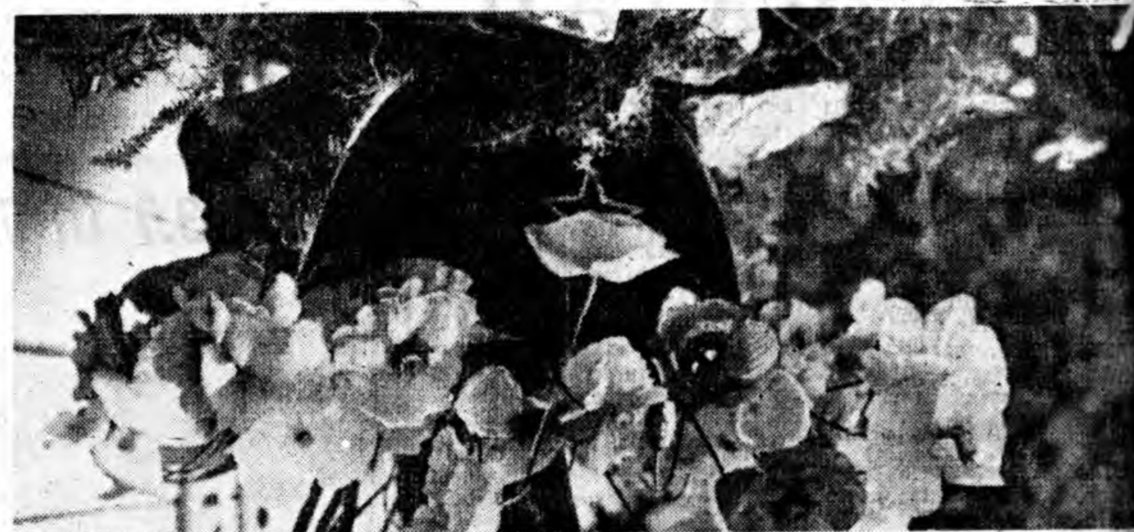
Цырендулма ДОНДОГОИ.

КОНКУРСДО ЕРЭҺЭН ФОТО-ЗУРАГУУДҺАА

„Бидэндэ эб найрамдал хэрэгтэй"

П. ЯХНОВЕЦКИИН фотоэтюд.

Цэдэн ГАЛСАНОВ.

ЯБАГАН ЖОРОО МҮРНҮҮД

* * *

Ямаршье ехэб даа минии хасэл һанаан!
Ябаган дуунуудай богонихон аялга соо:
Байгалай долгиной хүдэлсэ, үндэр Саян,
Бархан ууланууд, боро хүхын донгосоо,
Баргузин, култук, сарма һалхинай хааяан,
Байгалай түшэг — мархагар Хамар-Дабаан,
Сэлэнгын тала, Үдын гол, Элхиин шааяан,
Сэнхир огторгойн үлзы, газарай заяан,
Эрдэмэй сэбэр, арадай уран абяан —
Эдэ бүгэдые гансата үзэхөө һанааб.
...Ябаган дуунууд нигэжэ зүрхэнһөөм һайлаа.
Ямаршье ехэб даа минии хүсэл һанаан!

* * *

Үглөөнэй наран
Үлын, үлын, үрхөөрни харан,
Үндэрэй дээгүүр,
Үшөөш дээгүүр намайе сайлуулаа.
Инагайм зүрхэн
Элшэ толооро ошо һүргэн,
Наһым, дүрым
Наран шэнгеэр жэгнэн хайлуулаа.

* * *

Наян тохой Наян-наваа Түгнэдэм
Найман үнгын эмтэ домто аршаан бии.
Иимэ олон һанаан биил аад зүрхэндэм,
Инаг дурамни гансахан лэ шамдаа бии.

* * *

Хадын хормойдо харгын бэлшэр хадуурна, —
Хазаартал морёо хайшань табихам бэ?
Хахад зүрхэм хоёр таһаран дашуурна, —
Ханилсан гансам аляаханиинь гээшэл бэ?

* * *

Зайдаарш зөөлэхэн жороо һайбарлаад,
Замдаа бүдэрдэг юумэ гэлсэгшэ.
Залууш, ухаатайшье эрэ дурлаад,
Зангаа урбадаг юумэ гэлсэгшэ.

* * *

Эмниг юм даа минии хоёр,
Эжэлдэнь тингээд табигшагүй юм...
Эрхэ юм даа минии нүхэр,
Эхэнь тингээд табигшагүй юм.

* * *

Бэеэрээ тэнгэриһээ ооһорложорхёод,
Булжамуур баймгашаа жэргэнэ.
Зүрхэеэ шамһаа ооһорложорхёод,
Зүүдэндээш, һэрюундээш тэшхэнэм.

* * *

Борохон туулай, харахан шэхэн,
Боролжын оёороор бүмбэрнэ.
Хөөрхэн дүүхэй, алтан һинхэ, —
Хүбүүн хүзүүдээд, тэмтэрнэ.

* * *

Алтан бугааг могой
Айлай хорёо доро бэтирээ.
Хурһан абхай зулгы, —
Холшор хүбүүн хотироо.

* * *

Ойхоной «сарма» уршагтай, —
Ойлгожо, һэргылжэ һэльбүүрдэ.
Омолишо басагад мунгагтай,
Улаан хэлээ бүлюудэ.

* * *

Сэлэнгын олтирогой баруун тээ
Сэсэгүүд нэнгээ, юундээ дарагдааб?

* * *

Урихан ород шарахан хүбүүнтэй
Уулзаад тэрьелээб, зүдөө баригдааб!

* * *

Хатаршал гэжэ мэдэнгүйгөөр
Харайлгажархин алдабаб морнёо.
Ханилсанайнгаа зан мэдэнгүйгөөр
Хахалжархин алдабаб дураяа.

* * *

Хотогор, ульгам байн эмээлтэй моримни, —
Холынгоо харгыда ямархан агшал бэ?
Толидо харахадам һайхан лэ байн инагни, —
Томоогоор, ухаагаар ямархан агшал бэ?

* * *

Тунгалаг байнал даа арюухан булаг, —
Тэнгэриин шарай сэлмэгээр үзэгдэнэ.
Шэжэмтэй байнал даа залуухан шүлэг, —
Шиниим зархэн сэбэрээр холбогдоно.

* * *

Саян, Саян —үлхөө ууланууд
Сагаан мүнгэн малгайтай.
Сэмгэн, шуһан минии урагууд
Сэсэн үльгэр зугаатай.

* * *

Алтан, дурдам һолонго үлгүүрдэбэ, —
Аадар бороо үнгэрөө гэбэ гээшэ.
Баруун нюдэм таталзан шүүрдэбэ, —
Баталсам наашаа гараа гэбэ гээшэ.

* * *

Үндэһэн тэбшэдли Элхиин голоор
Үер мушхараад халяа юм байна.

* * *

Шэнэлсэн нэгэм намаяа голоод,
Сэдьхэлээ гажараа, хаяа юм байна.
Эмнигхэн сабидарни түргэдэжэ ябаһаар,
Элхиингээ дабаанда эсэшэбэл даа.
Инагхан нүхэрни аалидажа ябаһаар,
Эжэлэйнгээ һанаанда гээгдэшэбэл даа.

* * *

Үндэр дээгүүр шубууд талархаад,
Үлэ хүхы хүгжэмдөө.
Үеын залуу хүбүүд хабархаад,
Үзүүр дураа хүдэлдөө.

* * *

Байсын үнсэг оройдоо хүртэшэгүй...
хүртэшэгүйш һаань хамаагүй, —
Байгалай долгин хүзүүдэхэ гээ һаа,
хүзүүндэнь хүрэжэ ядаагүй.
Басаганай зүрхэн оёортоо хүртэшэгүй...
хүртэшэгүйш һаань хамаагүй, —
Баабайн хүбүүн зүрхэлхэ гээ һаа,
зүрхэндэнь хүрэжэ ядаагүй.

* * *

Борбитой хүнүүдтэ боолто хаалта байдаггүй,
Буура зангаар дабажал гарадаг юм.
Бодолтой хүбүүдтэ холын һаалта байдаггүй,
Буурал эхээ золгожол абадаг юм.

* * *

Унаган боромни уйгаргүй бухиндана, —
Ургалжал үгыш даа, амарагни.
Аляа зүрхэмни айхабтар сохилно, —
Амаруулжал үгыш даа, инагни.

ФЕЛЬЕТОН

ЗИЛЬБЕРГЛЕЙТ БА ҺАЙМҺАРАГШАД

«Бильдушкинова хоёр мянган түхэригһөө үлүү мүнгэ дутаагаа» гэһэн мэдээсэл «Сэлэнгэ» ресторанай хүдэлмэришэдые сэгээн үдэр сахилгаанай бууһан шэнги сошордообо. Юундэб гэхэдэ, Бильдушкинова ресторанһаа Буряад драмын театрай буфедтэ богони саг соо хүдэлбэшье, түсэбөө хододоо үлүүлэн дүүргэдэг байба ха. Тиихэдэ энэ мэдээсэлэй урда тээхэнэ залуу басаганай буфедтэ ресторанай главна бухгалтер Захарова ревизи хэбэшье, ямаршье дутагдал олоогүйнь бүришье гайхалтай байба.

Дутагдалые столово, ресторануудай трестын хүдэлмэрилэгшэд олоо бшуу.

Удангүй ниитын гурим сахидаг министерствын мүрдэгшэ Халтаевагай таһалга соо Захарова оробо. «Бильдушкиновагай дутагдалые нюугаа гүт, алч олоогүй гүт?» гэһэн асуудал тэрэнэй урда табигдаба. Захарова — хуушанай дүй дүршэлтэй бухгалтер. Иимэ ехэ дутагдалые «обёороогүй» гараха ёһогүй бэлэй. Мэлзэхын аргагүй байһаниие мэдэжэ, Захарова залан хэлэбэ:

— Нюуһан хүм. Зэмэтэйб...

Иигэжэ «Сэлэнгэ» ресторанда нилээд удаан саг соо ажаллажа байһан бүлэг гэмтэд тушаа мүрдэлгэ эхилээ һэн. Тэрэ бүлэгые толгойлогшодые нэрлэбэл: урдань ресторанай директор ябаһан Зильберглейт, главна бухгалтер Захарова гэгшэд.

...—Федор Григорьевич баһа айлшадтай, эдеэ асархые захина, —гэжэ официантка хани басагандаа хэлэнэ. —Ошожо хангыш....

— Хашартай болошоо даа, кабинет соогоо баһал һогтохо..

Буфедтэ коньягай үгыһөө басагахан складта ошохо баатай болобо. Официанткые хүлеэжэ ядан, хүнүүд зал соо шууялданад. Энэ хирэдэ директор Федор Григорьевич Зильберглейт кабинет соогоо эдеэ хоол, архи захинхай, нүхэдтөө миһэрэн налайна. Удангүй тэдэнэр һогтожо, бүришье шалинад. Үе-үе болоод лэ Зильберглейт официантkые урижа, дахин дахин захяа хэнэ. Энэмнай сэгээн үдэр болоно байһан үедэ бэ даа. Сагай нилээд үнгэрһэн хойно Зильберглейт буфедтэ ошожо хоёр шэл харые абаад, һогтошоһон нүхэдөө дахуулаад гаража ошоно.

— Баһал мүнгэ түлөөгүй... —гэжэ буфетчица гомдонгёор дуугарна. —Яахабши даа — ноён ха юм..

«Ноён ха юм». Хүтэлбэрилэгшэдэйнгээ урда һаймһардаг, һалирдаг хүнүүдэй мүнөөшье ушардаг байһан ехэл гэмшэлтэй. Зильберглейтдэл адли хүтэлбэрилэгшэд һаймһархуу хүнүүдые өөрынгөө хара хэрэгүүдтэ орёожо, хүрмэжэ, гэмтэ ябадалда оруулна бшуу.

Зильберглейт үдэр бүхэндэ шахуу миинтэ архи уудаг байгаа, буфетчицэнүүдһээ шэл шэлээр архи газаашань абаашадаг, гуша-гушан түхэригөөр мүнгэ бусаалтагүйгөөр хармаанладаг, бэлэг абадаг байһаниинь мүрдэлгөөр хүсэд элирүүлэгдээ. Өөрөө ганса Бильдушкиноваһаа зургаан зуугаад түхэриг мүнгэ «урьһаламжаар» абаһан байна. Бильдушкинова мүнөө нюдөө аршан һугшана.

— Директор хадань үгөө хүм, бусааха бэзэ гэжэ найдаа хүм.

Зильберглейт тэрэнһээ зуугаад түхэриг мүнгэнһөө гадна, 75 түхэригтэ архи, эдеэ хоол абаһан байна. Директорһээ бухгалтер Захарова холо ошоогүй. Захарова Бильдушкиноваһаа хоёр зуу гаран түхэриг «урьһаар» абаһан болоно. Эгээл эндэ ревизи хэхэдээ буфетчицын дутагдалые бухгалтерай нюуһанай шалтагаан эли тодоор тобойн гарана. Тэрэнэй гэмтэйдэ өөрөө зэмэтэйшэг байһан тула халхалхаяа оролдоо. Бидэнэр эндэ Бильдушкиновагай зэмые сагааруулхаяа һананагүйбди. Гэмтэ ябадал гаргаһанайнгаа түлөө хуулиин ёһоор харюусахал ёһотой. Теэд энэ үшөө гэнэн басагые хэн буруу харгыгаар дахуулааб, хэн тэрэниие элдэб аргаар ресторанда хүдэлмэрилжэ эхилһэнһээнь хойшо мэхэлээб —тэдэнэр бүри хатуугаар хэһэгдэхэ ёһотой, хэһээгдэхэшье.

Бильдушкинова яажа түрүүшүүлэй зэргэдэ гаража, түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө мүнгэн шан, дээшэлүүлэгдэһэн салин абадаг байгааб? Тус асуудалда Захарова харюусана (энэ ушар саарһан дээрэ ревизеэршье баталагданхай).

— Абаһан мүнгыемнай кассада оруулхынь тула бидэнэр Бильдушкиновада доошолуулагдаһан түсэб үгэдэг байгаабди. Тэрэниие дүрбэдэхи разряда̄ар тооложо, салингыень һураггүй дээшэлүүлээбди...

Хөөрэжэ һуугаад Захарова сухалтайгаар дуугарна:

— Үлүү абаһан мүнгөө кассада тушаагаад байдаг һаань, мүнөө нимэ ушар тохёолдохогүй һэн...

Захаровагай ажал дээрээ саг үргэлжэ архи уудаг байһан ушар мүн лэ элирүүлэгдээ.

Зильберглейт Захарова хоёрой бодото нюур шарай, гэмтэ харгыда ороһонойнь ушар, тэрэнэй уйдхарта эсэс ойлгосотой: тэдэнэр хүнгэн ажабайдалда дуратай, мүнгэн зөөридэ хомхой, архинша хүнүүд. Тэдэниие гэршэлһэн жэшээнүүдые харуулха болоо һаа, багахан статья соо бултанайнь тухай хэлэшэгүй. Администратор Лиханова иигэжэ хөөрэнэ:

— Ресторан соо зарим хүнүүд һогтожо, стол дээрэхи сэсэгүүдые гэмтээжэрхидэг байгаа. Тэдэниие ялада унагаажа, абаһан мүнгэеэ намда үгэхэт гэжэ директор захирһан юм. Би өөрөө дүшөөд түхэриг ялын мүнгэ Зильберглейтдэ үгөө һэм.

«Ялын» мүнгэн кассада ороогүй, директорэй хармаанда ородог байгаа. Хэтэрхэдээ ресторанай мүнгөөр өөртөө костюм захиһан юм.

— Һаяхан ойлгооб, гүрэнэй мүнгөөр костюм оёхо эрхэ намда хэншье үгөөгүй даа, —гэжэ мүнөө Зильберглейт гэмшэнэ.

Зильберглейт Захарова хоёрой коммунистнууд байһан ушар тон гэмшэлтэй. Тэдэнэрые столовонуудай болон ресторануудай трестын партийна эхин организациин суглаан дээрээ партиин гэшүүнһээ хаяа. Гэбэшье тэдэнэрэй буруушаамза аяг аашые, ажалай гурим саг үргэлжэ эбдэжэ байһан ушарые сугтаа хүдэлмэрилдэг коммунистнууд мүнөө болотороо мэдэнгүй байгаа гү? Мэдээгүй гэжэ яашье үнэншэхөөр бэшэ.

Нёдондо жэлдэ ниитын гурими сахидаг министерствын ОБХСС-эй хүдэлмэрилэгшэд «Сэлэнгэ» ресторанда бии байһан дутагдалнууд, тэрэнэй директор Зильберглейтэй алдуунууд» тухай республикын худалдаа наймаанай министерствэдэ тусхай бэшэг эльгээһэн юм. Теэд тэрэ бэшэг тушаа хэмжээ абтахаһаа байтагай ямаршье харюу ерээгүй һэн.

Мүнөө худалдаа наймаанай министерство «Сэлэнгэ» ресторанай хүдэлмэриие үндэһөөрнь хубилгахын тула ёһотой хэмжээ абаха болоно.

Милициин майор И. ХАМАЕВ,
Буряадай АССР-эй МООП-ой ахалагша мүрдэгшэ И. ОЛЗОЕВ.

ЭДИР БЭЛИГТЭН

Чувашай Автономито Республикын түб Чебоксарада Бүхэроссин һурагшад, пионернүүдэй спортивно-судомоделистнүүдэй мүрысөөн үнгэргэгдөө һэн. Энээндэ 46 область, хизаарнуудай шэлэмэл командануд хабаадаа юм. Тэдэнэй дунда манай республикын эдир техникүүдэй станциин судомодельнэ бүлгэмэй гэшүүд: Улаан-Үдын нэгэдэхи һургуулиин һурагшад Леня Топоровский, Миша Савинов, Сережа Ананьин, Витя Новичков, 65-дахи һургуулиин һурагша Володя Каргин гэгшэд хабаадалсаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөндэ хабаадагшад өөһэдынгөө хүтэлбэрилэгшэ В. А. Пестеревтэй байна.

Ч. БУДАЕВАЙ фототекст.

«Халаг, арайл ахирдана».

Ц. ТЫХЕНОВЭЙ фотоэтюд.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Армиин генерал А. Епишевэй «Совет гвардиин алдарта ой» гэһэн статья. «Үдэрэй темэдэ» гэһэн рубрика доро «Хүбшын ургаса ээзээ хүлеэжэ байна» гэһэн корреспонденци. «Хүдөөгэйхидэй һайндэрэй хүндэлэлдэ» гэһэн рубрика доро В. Харахиновай репортаж. Республикын ажахынуудай гүрэндөө таряа худалдажа байһан тухай диаграмма-мэдээн.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Гүрэнэй захил—манай патриотическа уялга» гэһэн рубрика доро М. Кавелинэй корреспонденци. «Табан жэлые—болзорһоонь урид!»—А. Лесковой корреспонденци. Залуу мэргэжэлтын ажал хүдэлмэри, уялга тухай Ф. Можаров бэшэнэ.

Гурбадахи хуудаһанда: совет гвардиин 25 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонёк».

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанцын мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай нэгэ бүрхэг, нэгэ сэлмэжэ байха. Байгал шадар бороо орохо. Бэшэ нютагуудта шииг нойтон орохогүй. Баруун тээһээ һулахханаар һалхилха. Республикын хойто аймагууд болон Байгал шадар 13—18, бэшэ нютагуудта 18—23 градус дулаан, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 4—6 градус, үдэртөө 21—23 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Республика доторнай сентябриин 18—19-нэй үдэрнүүдтэ бүрхэгшэг байха. Зарим газарта багахан бороо орохо. Хойто аймагуудта 1—6 градус хүйтэн болохо, бэшэ нютагуудта хюруу унаха, үдэртөө 14—19 градус дулаан байха.

Редактор **Ц. О. ОЧИРОВ.**

Н-01862. Зак. № 33...